

РЕЛІГІЯ І ЦЕРКВА В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ: СОЦІОЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

Соціологічна служба Центру Разумкова здійснює моніторинг стану та тенденцій релігійності українського суспільства з 2000р. Останнє за часом загальнонаціональне дослідження проведене з 25 по 30 березня 2016р. за підтримки Представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні. Дослідження здійснювалося в усіх регіонах України, за винятком АР Крим та окупованих районів Донецької і Луганської областей. Опитано 2018 респондентів віком від 18 років. Теоретична похибка вибірки не перевищує 2,3%¹.

Нижче наводиться стислий опис результатів дослідження, які порівнюються з результатами аналогічних досліджень, проведених у 2000р., 2010р. та 2014р². Результати дослідження узагальнені в таблицях і діаграмах³.

1. РІВЕНЬ І ХАРАКТЕР РЕЛІГІЙНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Рівень і характер релігійності. Рівень декларованої релігійності українського суспільства залишається високим. На цей час віруючими визнали себе 70% громадян (проти 76% у 2014р.). Такими, хто вагається між вірою і невір'ям, – 10%. Невір'я або атеїзм засвідчили 9% опитаних, байдужість до питань віри – 7%, не визначилися в цих питаннях – 4% (всі останні показники практично не змінилися, порівняно з 2014р.).

Рівень релігійності, як і раніше, має виразний регіональний характер: віруючими вважають себе від 91% жителів Заходу до 56% – жителів Сходу. Невіруючих або атеїстів найменше на Заході (менше 2%), найбільше – на Сході (17%) (діаграми “Незалежно від того, відвідуєте Ви церкву чи ні, ким Ви себе вважаєте?”)⁴.

Оцінки важливості релігії в житті респондентів упродовж часу моніторингу були різними, але загалом число тих, хто засвідчив ту чи іншу міру її важливості у своєму житті, зменшилося з 63% у 2000р. до 57% у 2016р. Так само, як і рівень релігійності, визнання важливості релігії в житті залежить від регіону: так, на Заході її вважають важливою 88% опитаних, а на Сході – лише 33% (таблиця і діаграма “Наскільки важливо для Вас...?”).

Показовими є і дані стосовно виховання релігійності дітей у сім'ї. Виховання цієї якості вважають найбільш важливим лише 18% опитаних: від 40% жителів Заходу до 4% – Сходу. Загальне число тих, хто вважає виховання релігійності дітей важливим, порівняно з 2000р., збільшилося (з 11% до 18%), але,

як видно з наведених даних, залишається невеликим і регіонально визначеним (таблиця і діаграма “Перед Вами список якостей, які можна виховати в сім'ї [у дітей...?”).

Разом з тим, число тих, хто виховувався вдома в релігійному дусі, зросло з 31% у 2000р. до 38% у 2016р. Наразі найбільшою мірою це стосується жителів Заходу, де релігійне виховання вдома отримали 79% опитаних; найменшою – жителів Сходу (18%) (діаграми “Чи виховувалися Ви вдома в релігійному дусі?”).

Конфесійне самовизначення. Як і раніше, більшість (65%) громадян відносять себе до православ'я (від 77% жителів Центру до 51% – Донбасу). На Заході країни значне число жителів (30%) визнали себе греко-католиками. На Півдні, Сході та на Донбасі привертають увагу значні частки громадян, які не відносять себе до жодного з віросповідань (22%, 25% і 28%, відповідно) (таблиці “До якої релігії Ви себе відносите?”).

Слід зауважити, що більшість (63%) опитаних вважають, що “людина може бути просто віруючою і не сповідувати якусь конкретну релігію”. Ця точка зору переважає в усіх регіонах, за винятком Заходу, де 50% опитаних переконані, що “віруюча людина повинна обов'язково сповідувати ту чи іншу релігію”; втім, тих, хто підтримує можливість “просто вірити” тут не набагато менше – 45% (діаграми “З яким із наведених тверджень стосовно віруючої людини Ви згодні більшою мірою?”).

Конфесійно-церковне самовизначення. На цей час число прихильників УПЦ-КП відчутно перевищує число вірних УПЦ: серед усіх опитаних 25%

¹ Докладно дані дослідження див. на сайті Центру Разумкова – <http://www.razumkov.org.ua>

² Порівнюючи результати останнього опитування з результатами попередніх досліджень, слід враховувати, що опитування у 2000р. і 2010р. здійснювалися на всій території України, а опитування 2014р. – в усіх регіонах України, за винятком АР Крим (але, на відміну від останнього дослідження, тоді опитування здійснювалося на всій території Донецької і Луганської областей).

³ Розподіл відповідей за віросповідною ознакою див.: <http://www.razumkov.org.ua>

⁴ Тут і далі застосовується наступний розподіл областей за регіонами: **Захід:** Волинська, Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Рівненська, Тернопільська, Чернівецька області; **Центр:** Київ, Вінницька, Житомирська, Київська, Кіровоградська, Полтавська, Сумська, Хмельницька, Черкаська, Чернігівська області; **Південь:** Миколаївська, Одеська, Херсонська області; **Схід:** Дніпропетровська, Запорізька, Харківська області; **Донбас:** Донецька та Луганська області (за винятком окупованих районів).

проти 15%, відповідно; серед тих, хто відніс себе до послідовників православ'я, – 38% проти 23%.

Є підстави констатувати наявність сталої тенденції: число прихильників УПЦ з 2010р. знижується (у 2010р. воно становило 24% всіх опитаних, у 2013 – 20%, у 2014 – 17%, наразі – 15%); натомість зростає число прихильників УПЦ-КП: порівняно з 2000р., воно зросло вдвічі – з 12% до 25%. Найбільш помітним це зростання є на Сході країни (з 3% до 19%), у Центрі (з 18% до 35%) та на Заході (з 20% до 36%)⁵.

Імовірно, одним із чинників зростання числа вірних УПЦ-КП є церковне визначення тих, хто вважає себе “просто православним”: частка таких респондентів зменшилася з 39% у 2000р. до 21% у 2016р. (діаграми “*До якої саме православної Церкви Ви себе відносите?*”)⁶.

ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОСЛАВ'Я В УКРАЇНІ

Думки громадян стосовно перспектив роз'єданого наразі православ'я в Україні є різними. Привертають увагу дві обставини.

По-перше, рівні частки опитаних (по 24%) заявили: що “православні України мають згуртуватися навколо УПЦ-КП”; що “православні Церкви України повинні об'єднатися в єдину Церкву, яка домагатиметься незалежності”; що їм байдуже. Перша і друга точки зору мають практично однакове число прихильників у всіх регіонах, крім Заходу, де другу точку зору підтримують відносно більшість опитаних (38%). Ті, кому це байдуже, становлять відносно більшість на Сході (29%), Півдні (32%) і Донбасі (40%).

По-друге, з 2010р. більш ніж удвічі – з 22% до 10% – зменшилося число громадян, упевнених в тому, що “Українська православна церква має залишатися невід'ємною частиною Руської (Російської) православної церкви”. Така точка зору залишається порівняно поширеною на Сході (17%) і Донбасі (15%) (діаграми “*З яким із наведених тверджень стосовно перспектив православ'я...?*”).

Відвідування релігійних служб, зібрань. Число громадян, які відвідують релігійні служби, зібрання, служіння, збільшилося з 49% у 2000р. до 58% у 2016р. Ця релігійна практика найбільшою мірою властива наразі жителям Заходу (90%), найменшою – Донбасу (41%) (діаграми “*Чи відвідуєте Ви...?*”).

Водночас, частота відвідувань релігійних служб практично не змінилася. Частіше, ніж раз на тиждень їх відвідували, за даними цих опитувань, 4-5% громадян, раз на тиждень – 14-18%. Дещо зросло лише число тих, хто відвідує служби чи зібрання раз на місяць – з 13% до 17%. Найактивнішими є жителі Заходу: 65% з-поміж них бувають на службах не рідше, ніж раз на місяць. У решті регіонів більшість відвідують служби лише на релігійні свята: від 50%

жителів Донбасу до 68% жителів Півдня (діаграми “*Як часто Ви відвідуєте релігійні служби, зібрання, служіння?*”).

Матеріальна підтримка Церкви надається громадянами радше час від часу, ніж постійно. Так, “регулярно” її надають лише 12% опитаних у 2016р. (проти 9% у 2000р.); надають “зрідка” – 30% (проти 38%). Упродовж періоду моніторингу зменшилося число тих, хто не надавав матеріальної підтримки Церкві “ніколи” – з 36% у 2000р. до 28% у 2016р., і натомість збільшилося тих, хто робить пожертви у дні великих свят та оплачує треби – з 16% до 30%, відповідно.

Матеріальна підтримка Церкви виразно залежить від регіону. Так, “регулярно” підтримують Церкву 24% жителів Заходу, в інших регіонах – від 5% жителів (на Півдні) до 11% (на Донбасі). Ніколи не підтримують Церкву матеріально – лише 7% опитаних на Заході, в інших регіонах – від 26% (у Центрі) до 43% (на Сході) (діаграми “*Чи підтримуєте Ви Церкву матеріально?*”).

Релігійна толерантність. Українське суспільство залишається толерантним до сповідування різних релігій. Переважна більшість громадян вважають, що “будь-яка релігія, яка проголошує ідеали добра, любові, милосердя і не загрожує існуванню іншої людини, має право на існування” або “всі релігії мають право на існування як різні шляхи до Бога”. Наразі, як і раніше, з цими твердженнями погодилися 75% опитаних.

12% респондентів упевнені в тому, що “право на існування мають лише традиційні для нашої країни релігії”. Лише близько 9% опитаних підтримали твердження “істинною є лише та релігія, яку я сповідаю” (діаграма “*Яке з наведених тверджень стосовно релігії...?*”).

Водночас, третина (35%) опитаних переконані в тому, що Церква, релігія мають бути національно орієнтованими. Таку точку зору поділяють більшість (54%) жителів Заходу – і лише кожен п'ятий житель Півдня і Сходу (по 20%). У Центрі її підтримали 39% опитаних (проти 32% у 2014р.); на Донбасі – 26% (діаграми “*Чи повинна Церква, релігія бути національно орієнтованими?*”).

Ставлення до різних релігій і релігійних течій переважно є або позитивним, або байдужим. Водночас, привертають увагу досить значні частки опитаних, які засвідчили негативне ставлення, зокрема до євангелічних і харизматичних церков – 21%, ісламу – 20%, а також до протестантизму (13%) та іудаїзму – 13% (таблиці “*Як Ви ставитесь до наведених релігій і релігійних течій?*”).

⁵ У попередніх опитуваннях в числі православних церков вказувалася “Руська (Російська) православна Церква”, однак число опитаних, які відносили себе до цієї Церкви, не перевищувало 1%, тому до анкети з 2014р. вона не вносилася.

⁶ Тут і далі терміни “віруючі”, “невіруючі”, “православні”, “вірні УПЦ (УПЦ-КП, УГКЦ)” та ін. означають групи опитаних, які віднесли себе до відповідних категорій.

До категорії представників “інших конфесій” віднесені послідовники римо-католицизму, протестантських (у т.ч. євангелічних) церков, а також послідовники іудаїзму, ісламу, буддизму, індуїзму, язичництва. Кожна з цих груп окремо є недостатньо чисельною для статистичного аналізу. Загалом ці групи, об'єднані в категорію “інші конфесії”, складають близько 3% опитаних.

2. РЕЛІГІЯ, ЦЕРКВА І СУСПІЛЬСТВО

Роль релігії в житті суспільства. Заперечують будь-який вплив релігії на життя українського суспільства лише 23% опитаних (у 2000р. – 30%); 66% – не згодні з таким запереченням (у 2000р. – 60%).

Натомість **більшість громадян визнають вплив релігії на певні аспекти суспільного життя.** Так, 73% громадян вбачають роль релігії в тому, що вона “підвищує моральність і духовність людей”; 65% вважають її “одним із важливих засобів відродження національної самосвідомості і культури”, 55% (проти 46% у 2000р.) – “одним із чинників демократичного суспільства” Привертає увагу збільшення частки тих, хто вважає, що релігія є “елементом політичного життя” з 34% опитаних у 2014р. до 50% у 2016р. (у 2000р. так вважали 48% опитаних) (таблиця “Оцінюючи роль релігії в житті суспільства, ...?”).

Довіра до Церкви. За показником довіри Церква продовжує утримувати першу позицію серед суспільних і політичних інститутів⁷. Як і під час усіх попередніх опитувань, **більшість громадян засвідчили ту чи іншу міру довіри до Церкви.** Наразі її висловили 57% опитаних: від 83% жителів Заходу до 51% жителів Півдня і Сходу. У всіх регіонах, крім Донбасу, число тих, хто довіряє Церкві перевищує число тих, хто їй не довіряє. Лише на Донбасі навпаки: довіру до Церкви засвідчили 40% жителів, недовіру – 45%. Привертає також увагу значне (24%) число тих, хто не зміг визначитися в цьому питанні, на Сході країни (діаграми “Чи довіряєте Ви Церкві?”).

Досить високим рівнем довіри користуються також предстоятелі, зокрема найчисельніших церков України. Так, Патріарху Київському і всієї Руси-України Філарету тією чи іншою мірою довіряють 40% громадян (проти 19% тих, хто не довіряє), Митрополиту Київському і всієї України Онуфрію – 32% (проти 20%), Верховному Архієпископу Києво-Галицькому Святославу – 29% (проти 14%), Митрополиту Київському і всієї України Макарію – 23% (проти 13%).

Єдиний ієрарх, стосовно якого рівень недовіри перевищує рівень довіри, – Патріарх Московський і всієї Русі Кирил: йому довіряють 19% опитаних, не довіряють – 42%, у т.ч. на Донбасі – 26% і 36%, відповідно.

Примітно, що на Півдні і Сході число тих, хто довіряє, і тих, хто не довіряє Патріарху, є практично однаковими (25% проти 25% і 28% проти 25%, відповідно), а близько третини жителів цих регіонів (по 31%) не змогли визначитися в питанні довіри (таблиця “Чи довіряєте Ви названим нижче ієрархам церков?”).

Моральний авторитет Церкви. Дещо дисонує із загальним високим рівнем довіри до Церкви рівень її визнання як морального авторитету. На цей час таким авторитетом визнали Церкву 45% опитаних – проти 56% у 2010р. Не вважають її моральним авторитетом – 37% (проти 27%, відповідно).

Позиції громадян з цього питання мають виразний регіональний характер: Церква є сьогодні моральним авторитетом для 75% жителів Заходу країни – і лише

для 32% жителів Півдня та 37-39% жителів решти регіонів (діаграми “Чи є для Вас сьогодні Церква моральним авторитетом?”).

Роль Церкви. За останні два роки дещо зменшилося число громадян, упевнених, що в сучасному українському суспільстві Церква відіграє позитивну роль: наразі так думають 46% опитаних, тоді як у 2014р. – 53%. Водночас, цей показник має виразний регіональний характер: позитивну роль Церкви відзначають переважна більшість (74%) жителів Заходу; натомість в інших регіонах таку точку зору поділяють значно менше опитаних – 45% жителів Центру, 36% – жителів Півдня, 34% – жителів Сходу.

Привертають увагу позиції жителів Донбасу: тут позитивну роль Церкви визнали 33% жителів, а негативну – 18%, тобто негативна оцінка є більш поширеною, ніж в інших регіонах – у решті регіонів її поділяють від 1% на Заході до 6% на Сході.

З тезою про те, що “Церква не відіграє помітної ролі” погодилися 32% опитаних – від 17% на Заході до 45% на Сході та 39% на Півдні (діаграми “Яку роль відіграє Церква...?”).

Церква і політичні переконання вірних. Результати моніторингу свідчать, що вплив релігійних організацій на формування політичних поглядів і позицій їх членів є невеликим. Наявність тієї чи іншої міри такого впливу постійно засвідчують близько 7% опитаних. А саме: “я прислухаюся до тих політичних думок та ідей, що пропагуються в моїй релігійній організації”, – 4% (у 2000р. – 5%, у 2014р. – 3%) або “на мій політичний вибір частково впливає позиція моєї релігійної організації” – 3%, так само, як у 2000р. або 2014р. (таблиця “Чи впливає на Ваші політичні переконання...?”).

Священнослужителі і суспільство. Більшість або відносна більшість громадян упевнені в тому, що “священнослужителі – такі ж, як і більшість із нас, – з усіма достоїнствами і гріхами”. Наразі таку думку поділяють 46% опитаних.

20% – упевнені в тому, що “більшість священнослужителів – глибоко моральні й духовні особи” (у 2010р. – 26%). 23% – вважають, що “більшість священнослужителів думають насамперед про гроші, а не про духовне” (у 2010р. – 17%) (діаграми “З яким твердженням стосовно священнослужителів Ви згодні більшою мірою?”).

Конфлікти між вірними різних Церков. Від 2000р. думки громадян стосовно причин конфліктів дещо змінилися. Так, у 2000р. відносна більшість (39%) опитаних вважали, що причина – в тому, що “церковні ієрархи жадають влади”. Наступні позиції посіли майнові питання (“майно та будівлі” – 23%) і чинники “суто політичні” (20%).

Наразі першу тезу підтримують менше опитаних – 31%, натомість другу і третю – більше: 32% і 31%, відповідно.

Привертає також увагу певне збільшення числа тих, хто вбачає причину між церковних конфліктів “у національному питанні”, з 11% у 2000р. до 17%

⁷ Таких, як ЗМІ, громадські організації, профспілки, політичні партії, а також міліція, СБУ та Збройні Сили України. Докладно див.: сайт Центру Разумкова.

у 2016р. Цю останню тезу найбільшою мірою підтримують жителі Донбасу – 28% проти 13-15% у решті регіонів країни (діаграми “*Чому в Україні відбуваються конфлікти...?*”).

Релігія і школа. Останнім часом дещо збільшується число не згодних з обов’язковим викладанням релігії в загальноосвітніх школах: у 2010р. таку позицію відстоювали 31% опитаних, у 2013р. – 37%, у 2016р. – 40%. Водночас, зменшується число тих, хто підтримує таке викладання або на факультативних, або на обов’язкових засадах. Так, у 2010р. їх число складало 59% (38% – за факультативне викладання, 21% – за обов’язкове); у 2016р. це число становить 49% (34% і 15%, відповідно).

Стійкими прихильниками викладання релігії в загальноосвітніх школах залишаються жителі Заходу: тут його підтримують загалом 74% опитаних (36% – факультативне, 37% – обов’язкове). У решті регіонів відповідні показники не сягають половини опитаних; найнижчою є підтримка викладання релігії в загальноосвітніх школах на тих чи інших засадах на Донбасі (32%) і Півдні країни (37%) (таблиці “*З яким із наведених тверджень стосовно вивчення релігії...?*”).

3. ЦЕРКВА І ДЕРЖАВА

Оцінки забезпечення свободи совісті. Порівняно з 2014р., оцінки громадянами стану забезпечення свободи совісті в Україні дещо погіршилися. Так, твердження про те, що “*в Україні існує повна свобода совісті і рівність віросповідань перед законом*” підтримали 69% опитаних (проти 73% у 2014р.); натомість вважають, що “*свобода совісті і рівність віросповідань в Україні декларується, але не здійснюється*”, 34% проти 21% у 2014р.

Разом з тим, відчутно зросло число тих, хто вважає, що “*релігійні організації і церкви занадто зловживають наданими їм правами і свободами*”: наразі цю тезу підтримали 41% опитаних, тоді як у 2014р. – 34% (діаграми “*З яким із наведених тверджень Ви згодні більшою мірою?*”).

Залишається проблематичним для громадян країни питання про відокремлення Церкви від держави і школи від Церкви. Так, з тим, що таке відокремлення “*є необхідною передумовою демократичності держави і забезпечення права особи на свободу совісті*”, згодні 43% опитаних (проти 36% у 2000р.), не згодні – 27% (проти 37%), не визначилися – 30% (проти 27%). Єдиний регіон, де з цією тезою респонденти частіше не згодні, ніж згодні, – Захід країни (40% і 33%, відповідно; діаграми “*Чи згодні Ви з тим, що відокремлення Церкви від держави...?*”).

Водночас, можна стверджувати, що **суспільство визначилося в питанні про доцільність інституту капеланства у Збройних Силах України.** Наразі цей інститут підтримують 67% громадян (у 2010р. – 56%) – від 87% жителів Заходу до 55% жителів Донбасу і Сходу (діаграми “*Чи потрібні українським Збройним Силам...?*”).

Оцінки ставлення державної влади до Церков в Україні. На відміну від питання про забезпечення свободи совісті загалом, питання про ставлення влади до церков, які діють в Україні, виявляється для респондентів складним. Не змогли визначитися з відповіддю 38% опитаних. Лише кожен п’ятий респондент (20%) обрав варіант відповіді “*влада ставиться однаково до всіх релігійних організацій в Україні*”. Відносна ж більшість (43%) вважають, що “*є церкви, до яких влада ставиться краще, ніж до інших*” (28%) або “*влада вивисує одну Церкву на противагу іншим*” (15%).

Останні дві позиції в сумі виразно переважають у всіх регіонах країни, що може свідчити про нерівне ставлення як місцевих, так і центральних властей до церков і релігійних організацій, які за законом є рівними і потребують однакового ставлення з боку влади (діаграми “*З якою оцінкою ставлення державної влади до Церков в Україні Ви згодні більшою мірою?*”).

Дедалі більш негативним стає ставлення громадян до публічної демонстрації релігійності державними діячами України: якщо у 2010р. позитивне ставлення до такої демонстрації засвідчили 21% опитаних, то у 2016р. – 16%. Натомість негативне ставлення відзначили 40% і 44%, відповідно. Найчастіше негативне ставлення проявляється у жителів Сходу, де таку оцінку засвідчили 53% опитаних (діаграми “*Деякі державні діячі України публічно...?*”).

Ставлення до інституту державної церкви. Ідея запровадження інституту державної церкви не знаходить підтримки у громадян України: наразі її підтримали лише 12% опитаних (у 2000р. – 20%): від 20% жителів Заходу до 3% жителів Донбасу. Не підтримали зазначену ідею 57% опитаних (проти 52% у 2000р.) – від 65% на Сході до 49% на Заході і Півдні (діаграма “*У деяких країнах світу...?*”).

Головна причина, з якої громадяни не згодні із запровадженням інституту державної церкви, полягає в тому, що “*це суперечить праву на свободу совісті і призведе до дискримінації віруючих інших церков*”, – цю позицію відзначили 48% тих, хто не згоден із запровадженням інституту державної церкви. Також 40% представників цієї групи респондентів обґрунтовують свою позицію тим, що Україна історично є багатоконфесійною країною, і надання пріоритету будь-якій церкві викличе лише додаткову напруженість у міжцерковних і церковно-державних відносинах. До того ж, частка тих, хто висуває цей аргумент, зростає (у 2000р. таких було 30%).

Приблизно однакові частки респондентів на Заході, Півдні та Донбасі висувають обидва зазначені аргументи, тоді як у Центрі та на Сході частіше несприйняття ідеї державної церкви респонденти мотивують тим, що це суперечить праву на свободу совісті і призведе до дискримінації віруючих інших церков.

3-поміж прихильників запровадження інституту державної церкви відносна більшість (43%) наділили б таким статусом УПЦ-КП. У 2014р. за такий статус цієї Церкви віддали голоси 24% прихильників ідеї державної церкви, а відносна більшість (42%) – у 2014р. наділили б таким статусом Українську православну церкву без уточнення, яку саме з українських православних Церков вони мають на увазі.

УПЦ бачать державною церквою менше 1% прихильників цього інституту (як і УАПЦ). 4% – статус державної віддали б УГКЦ, 6% – об'єднаній УПЦ-КП й УГКЦ; 8% – “Українській православній церкві” і 19% – “Православній церкві”⁸ (діаграма, таблиця “Якщо Ви згодні з доцільністю...?”).

Хоч “Українська православна церква” є офіційною назвою УПЦ в юрисдикції Московського патріархату, респонденти, які виступають за те, щоб церква під такою назвою мала статус державної, є переважно вірними УПЦ-КП – вони становлять 47% тих, хто дав відповідь “Українська православна церква” (тоді як, наприклад, вірні УПЦ в юрисдикції Московського патріархату становлять лише 11% тих, хто зробив такий вибір, а ще 11% – це ті, хто назвав себе “просто православними”). Серед тих, хто вважає, що державною має бути “Православна церква”, 33% становлять вірні УПЦ в юрисдикції Московського патріархату, 24% – вірні УПЦ-КП, 28% – “просто православні”.

4. ЦЕРКВА, СУСПІЛЬСТВО І ВЛАДА

Як і раніше, більшість громадян переконані в тому, що “Церква не повинна втручатися у відносини між людиною і владою”. Однак, число тих, хто так думає, зменшилося з 63% у 2010р. до 56% у 2016р. Натомість дещо збільшилося число тих, хто вважає, що “залежно від ситуації Церква повинна або підтримувати, або критикувати владу”, – з 10% до 14% (а у 2013р. це число становило 17% опитаних). Ще 9% опитаних упевнені, що “Церква зобов’язана критикувати владу, оскільки її місія – викривати неправду і зловживання”. Отже, майже чверть (23%) громадян демонструють запит на критичну позицію Церкви стосовно влади. Лише 9% поділяють ту точку зору, що “Церква зобов’язана підтримувати державну владу, бо “немає влади, щоб не була від Бога””.

Найбільший запит на критичну позицію Церкви демонструють жителі Заходу, де 19% вважають, що Церква повинна критикувати владу, “залежно від ситуації”, ще 9% – що вона “зобов’язана” це робити. А також – жителі Сходу: 11% і 16%, відповідно (діаграми “З яким твердженням Ви згодні більшою мірою?”).

Оцінюючи, на чиему боці є Церква в параметрах “бідні і знедолені – сильні і багаті”, громадяни дедалі більше схиляються до того, що Церква дещо більшою мірою є на стороні “сильних і багатих”: якщо у 2010р. за десятибальною шкалою (де “1” – це права бідних і знедолених, а “10” – “сильних і багатих”), позиція Церкви була оцінена у 5,2 бала, то у 2016р. – у 6 балів. Єдиний регіон, де оцінка склала менше 5 балів, – Захід (4,9 бала); в решті регіонів – від 5,8 балів на Донбасі до 6,5 бала в Центрі країни (діаграми “Церкви в Україні обстоюють права бідних і знедолених, чи...?”).

⁸ Питання ставилося як відкрите, тобто респонденти не обирали варіант відповіді з-поміж запропонованих в анкеті, а самі називали ту чи іншу Церкву.

5. СТАВЛЕННЯ ДО ОКРЕМИХ ПОДІЙ ОСТАНЬОГО ЧАСУ

1. Ставлення до дозволу УПЦ-КП проводити служіння в Малій Софії у суспільстві найчастіше або позитивне, або байдуже. Позитивне ставлення до цього кроку Міністерства культури виявили 40% опитаних, байдуже – 37%, негативне – 8%. Єдиний регіон, де позитивне ставлення виразно переважає, – Захід країни: тут 59% позитивно оцінили згадану подію. В решті регіонів число позитивних відгуків або фактично дорівнює числу байдужих (Центр, Південь), або байдуже ставлення переважає позитивні оцінки (Донбас, Схід) (діаграми “У лютому 2016р. Міністерство культури України...?”).

Цілком очікувано позитивне ставлення до цього рішення висловили більшість вірних УПЦ-КП (57%, поставилися байдуже – 23%, негативно – 5%). Серед вірних УПЦ – відповідно 37%, 30% і 17%.

2. Українські громадяни, попри високий рівень декларованої релігійності, мало цікавляться подіями міжнародного церковно-релігійного життя. Так, від третини (Південь) до половини (Схід) жителів регіонів повідомили, що вони “нічого не знають” про зустріч Папи Римського Франциска і Патріарха РПЦ Кирила 12 лютого 2016р. в Гавані.

Позитивно оцінили її 16% опитаних (від 12% на Сході до 29% – на Півдні); негативно – 8% (від 1% на Півдні до 15% – на Заході); байдуже – 23% (від 19% на Заході та на Донбасі до 28% – на Сході країни) (діаграми “12 лютого 2016р. в Гавані (Куба)...?”).

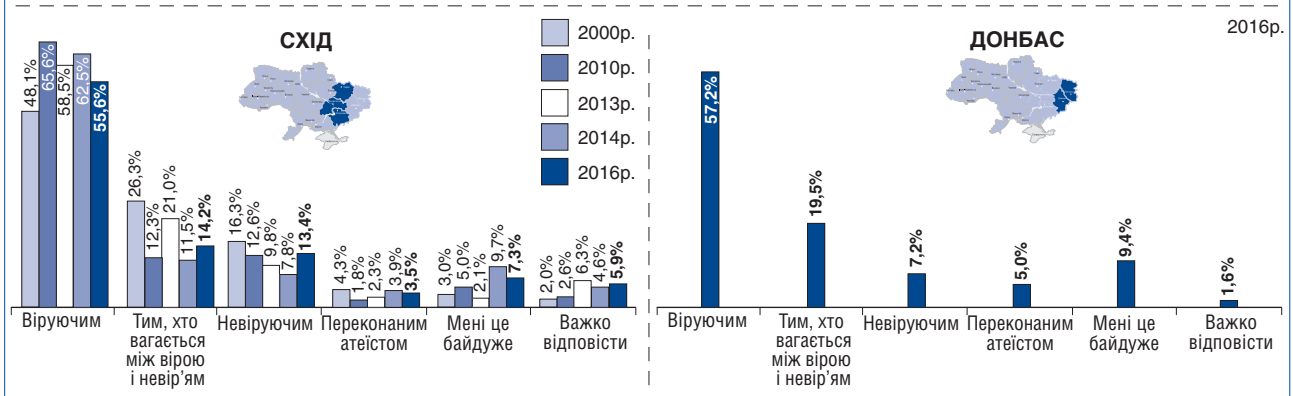
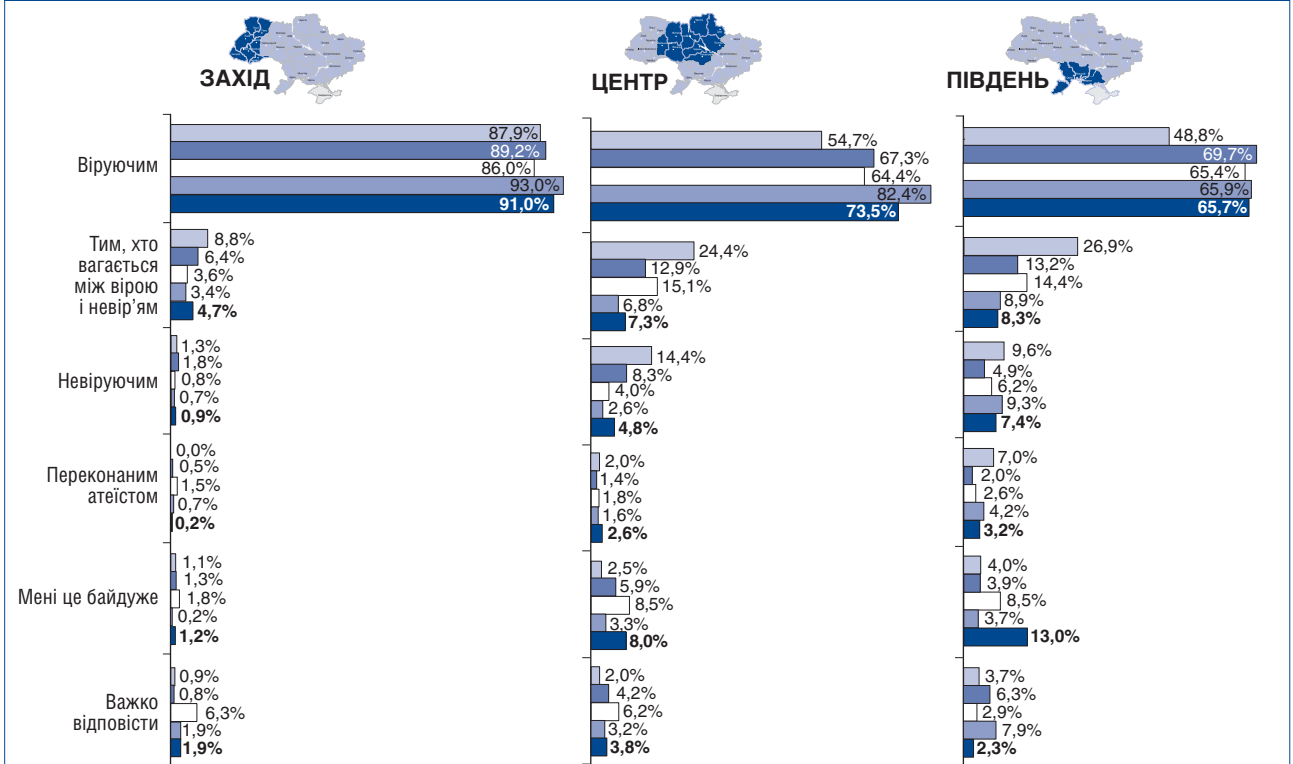
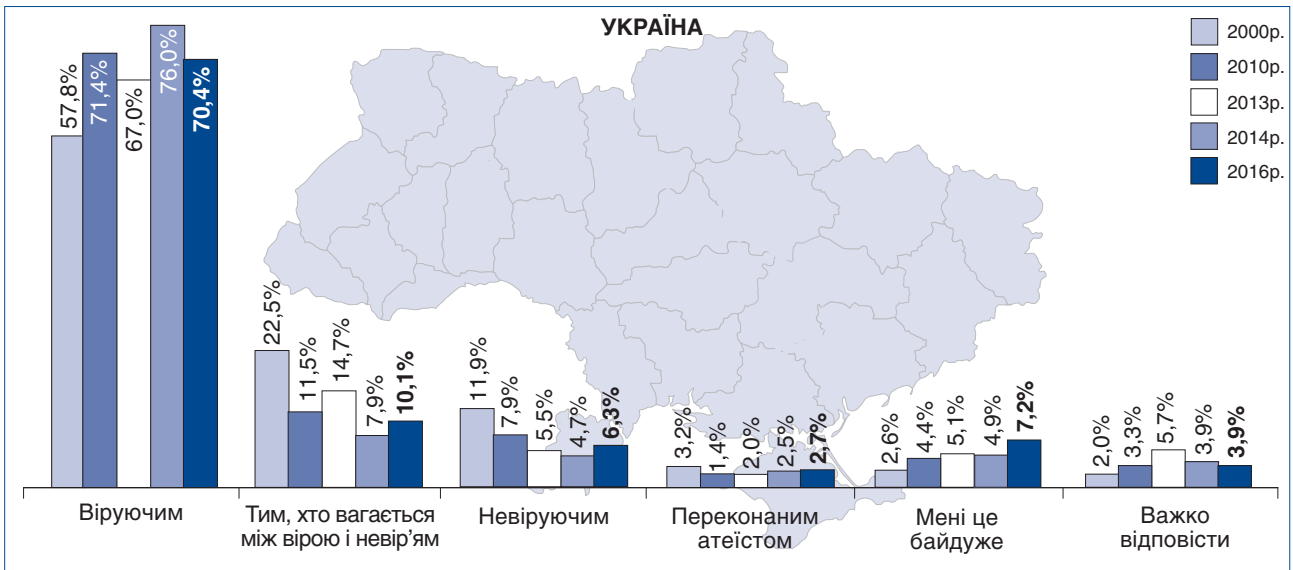
При тому, що православ’я є домінуючою релігією в Україні, лише 16% громадян знають, що в червні поточного року відбудеться Всеправославний собор – знаменна подія в житті світового православ’я. Про цю подію знають від 5% жителів Півдня до 22% жителів Заходу країни (діаграми “У червні 2016р. відбудеться Всеправославний собор...?”).

3. Під час підготовки до Всеправославного собору в церковних і громадських колах, зокрема України, порушувалося питання про можливості переходу на григоріанський календар. Це питання було поставлене в рамках дослідження. Результати свідчать про те, що ідея переходу не матиме особливої суспільної підтримки. Наразі її підтримують лише 23% опитаних (від 42% жителів Заходу до 10% жителів Півдня); не підтримують – 31% (від 26% жителів Заходу до 40% – Півдня). Ставляться до цієї ідеї байдуже – 30% (від 15% жителів Заходу до 43% жителів Донбасу) (діаграми “Зараз сучасний світ живе за григоріанським календарем...?”).

Серед вірних найчисельніших українських конфесій найбільш позитивно до цього ставляться греко-католики (позитивне ставлення висловили 51%). Серед вірних УПЦ-КП підтримали б перехід на григоріанський календар 35%, серед вірних УПЦ – 22%.

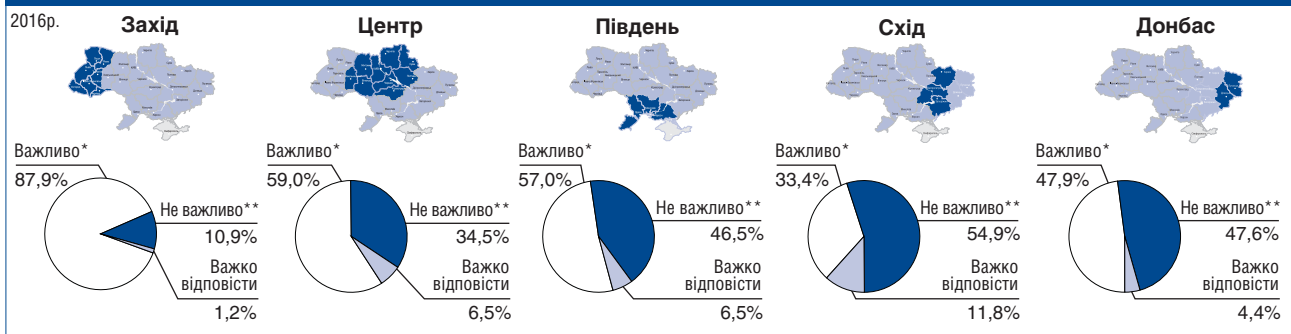
РІВЕНЬ І ХАРАКТЕР РЕЛІГІЙНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Незалежно від того, відвідуєте Ви церкву чи ні, ким Ви себе вважаєте?
% ОПИТАНИХ

Наскільки важливо для Вас... ?
% опитаних

	Важливо*				Не важливо**				Важко відповісти			
	2000р.	2010р.	2013р.	2016р.	2000р.	2010р.	2013р.	2016р.	2000р.	2010р.	2013р.	2016р.
Сім'я	97,8	97,4	98,9	98,3	1,2	1,9	0,3	0,6	1,0	0,6	0,8	1,0
Матеріальна забезпеченість	97,7	96,5	96,5	96,1	1,6	2,5	2,1	2,9	0,7	1,1	1,3	1,1
Взаєморозуміння з іншими людьми	97,6	96,8	95,5	96,0	1,4	2,5	3,4	2,9	1,0	0,8	1,2	1,3
Чесність, порядність	97,7	97,5	96,8	95,3	1,1	1,6	1,8	3,1	1,2	1,0	1,4	1,5
Друзі, знайомі	93,4	95,5	92,2	91,8	5,8	3,7	6,4	6,8	0,8	0,8	1,5	1,3
Робота	87,7	88,2	87,1	88,6	10,2	10,6	10,9	9,4	2,1	1,2	1,9	1,9
Щире кохання	87,5	88,1	88,4	87,2	9,4	9,0	8,5	8,2	3,1	2,9	3,2	4,8
Вільний час	87,1	26,4	31,6	77,9	5,7	53,0	47,4	17,7	7,2	20,6	21,0	4,4
Хобі (захоплення)	69,3	71,0	74,5	77,6	27,9	26,0	21,9	18,3	2,8	2,8	3,6	4,2
Культурний відпочинок	78,6	84,3	79,7	76,9	19,0	13,8	18,3	18,9	2,4	1,9	2,1	4,3
Успіх у суспільстві	67,5	68,8	72,8	69,4	28,8	27,9	23,7	26,6	3,7	3,3	3,5	4,0
Релігія	63,0	72,4	63,4	57,3	34,1	24,5	31,0	36,7	2,9	3,2	5,6	6,0
Лідерство, авторитет	53,3	58,6	59,9	52,6	44,6	39,3	37,7	43,3	2,1	2,2	2,4	4,1
Громадська активність	-	55,1	48,2	51,0	-	40,2	44,4	42,5	-	4,7	7,4	6,5
Власна справа (бізнес)	48,6	51,4	44,9	43,5	46,0	41,1	45,5	48,8	5,4	7,5	9,6	7,7
Віра в надприродну, вищу силу	48,1	52,5	37,8	28,7	45,3	37,5	49,9	59,2	6,6	9,9	12,4	12,1
Політика	37,7	35,4	29,1	27,3	60,2	61,2	67,1	68,9	2,1	3,5	3,9	3,8

* Сума варіантів відповіді "дуже важливо" і "скоріше важливо".
** Сума варіантів відповіді "зовсім не важливо" і "скоріше не важливо".

Перед Вами список якостей, які можна виховати в сім'ї у дітей. Які з них, якщо такі є, найбільш важливі?
% опитаних

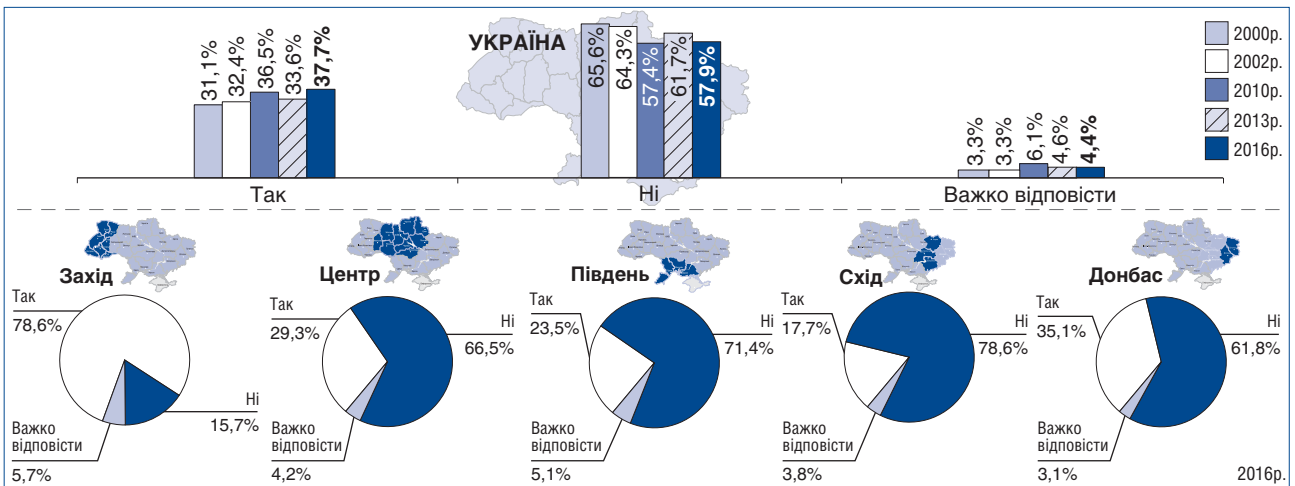
УКРАЇНА	2000р.	2005р.	2010р.	2013р.	2016р.
Працелюбність	85,6	78,3	74,8	78,1	76,0
Почуття відповідальності	70,2	62,1	58,6	67,7	68,6
Терпимість і повага до інших людей	58,6	55,5	57,3	59,4	57,2
Бережливість (обачне ставлення до грошей і речей)	51,0	38,2	42,2	43,8	45,0
Вміння тримати себе в товаристві	47,4	43,6	42,1	41,9	40,9
Рішучість, наполегливість	38,2	44,3	45,1	42,5	45,2
Незалежність	35,1	33,6	32,6	37,7	42,5
Слухняність	27,6	26,9	20,5	17,2	16,9
Вміння ділитися	20,9	17,4	16,0	16,4	18,2
Релігійність	10,8	16,6	16,8	16,5	18,0
Уява	9,5	7,3	7,7	7,0	9,9
Важко відповісти	1,4	0,9	1,8	0,8	1,4

РЕГІОНИ (2016р.), % опитаних

	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Релігійність	39,8	12,5	10,2	4,3	22,3

* Респондентам пропонувалося відзначити не більше п'яти варіантів відповіді.

Чи виховувалися Ви вдома в релігійному дусі?
% опитаних

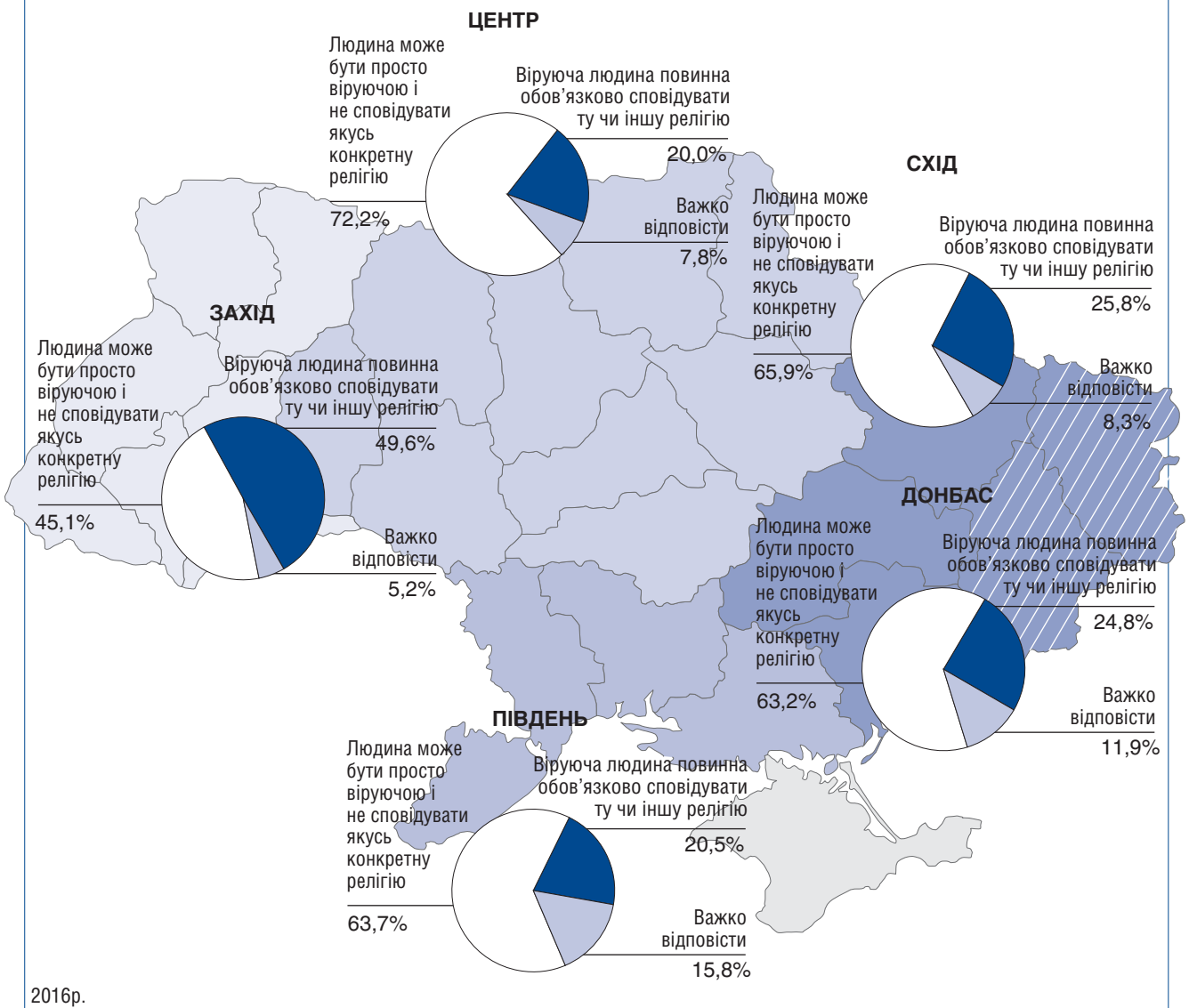
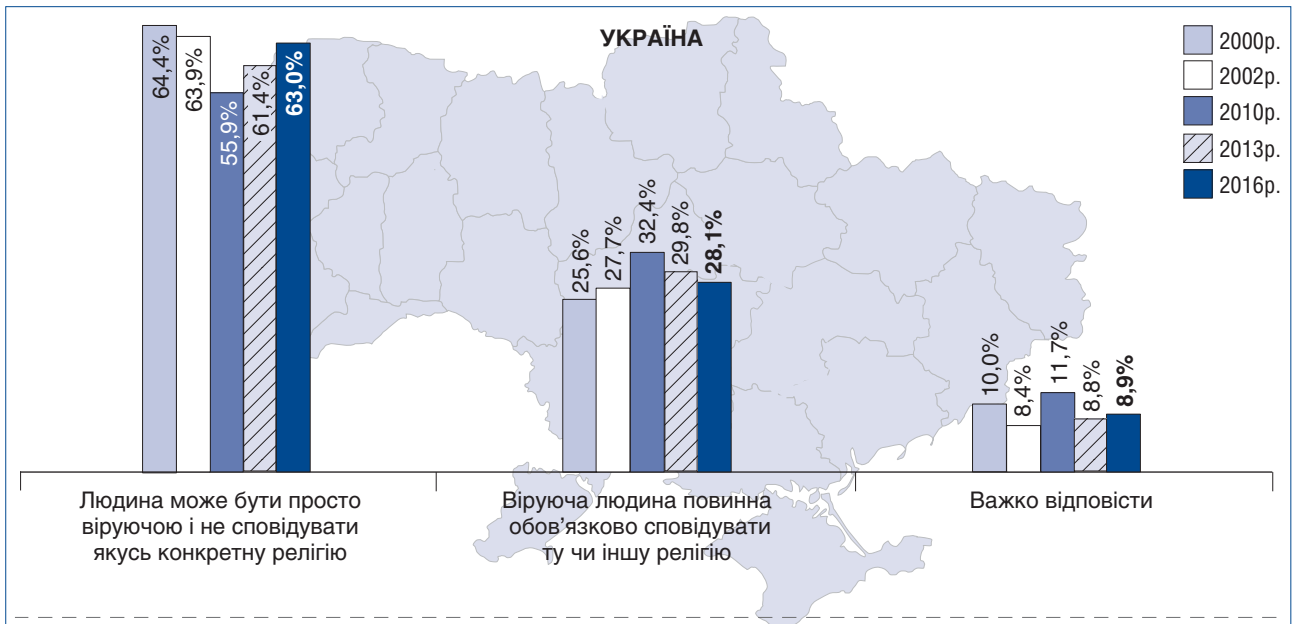

До якої релігії Ви себе відносите?
% опитаних

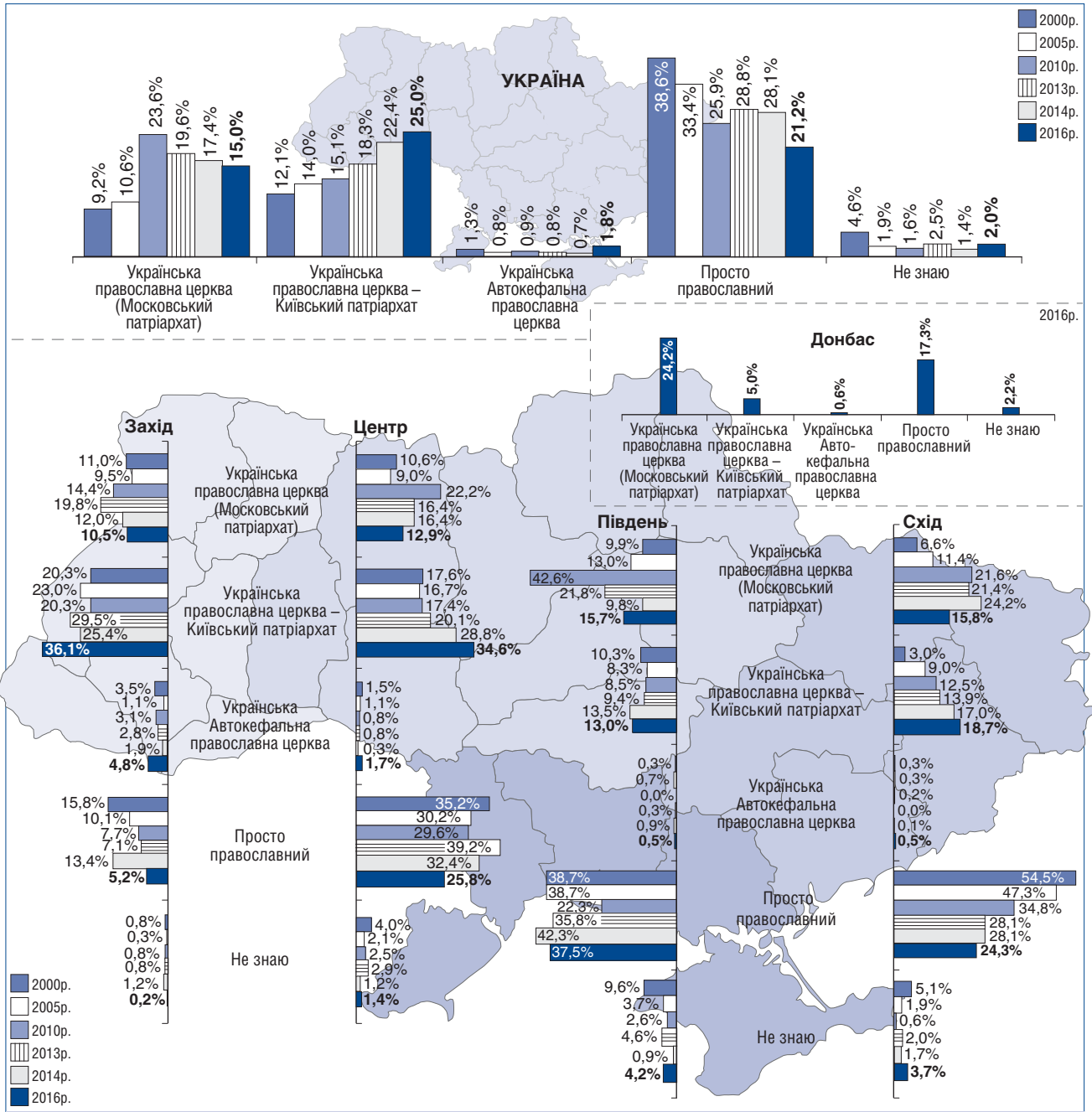
	УКРАЇНА													
	2000р.		2005р.		2010р.		2013р.		2014р.		2016р.			
Православ'я	66,0	60,8	68,1	70,6	70,2	65,4								
Римо-католицизм	0,5	1,6	0,4	1,3	1,0	1,0								
Греко-католицизм	7,6	7,6	7,6	5,7	7,8	6,5								
Протестантизм	2,0	1,3	1,9	0,8	1,0	1,9								
Іудаїзм	0,3	0,2	0,1	0,3	0,1	0,2								
Іслам	0,7	0,4	0,9	0,7	0,2	1,1								
Буддизм	0,1	0,0	0,1	0,0	0,2	0,0								
Індуїзм	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,2								
Язичництво	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0								
Просто християнин	6,9	15,8	7,2	8,6	6,3	7,1								
Інше	0,5	0,2	0,2	0,0	0,0	0,2								
Не відношу себе до жодного з релігійних віросповідань	15,3	11,8	13,2	11,3	12,5	16,3								
Не відповіли	-	0,2	0,3	0,5	0,7	0,0								

	РЕГІОНИ																													
	Захід						Центр						Південь						Схід						Донбас					
	2000р.	2005р.	2010р.	2013р.	2014р.	2016р.	2000р.	2005р.	2010р.	2013р.	2014р.	2016р.	2000р.	2005р.	2010р.	2013р.	2014р.	2016р.	2000р.	2005р.	2010р.	2013р.	2014р.	2016р.	2000р.	2005р.	2010р.	2013р.	2014р.	2016р.
Православ'я	52,3	44,2	45,9	60,2	54,0	57,0	69,0	59,1	73,8	79,4	79,5	76,7	68,8	64,9	76,4	73,2	67,4	71,0	69,7	70,0	71,8	66,7	71,6	63,2	50,6					
Римо-католицизм	1,3	1,9	1,0	3,8	1,0	1,4	0,8	2,4	0,5	0,9	1,5	1,9	0,0	0,3	0,3	0,3	0,9	0,5	0,0	1,0	0,2	0,8	0,6	0,3	0,0					
Греко-католицизм	38,4	38,4	37,2	26,8	36,2	29,9	0,6	0,5	0,3	1,2	0,7	0,4	0,0	0,0	0,0	0,3	0,5	0,5	0,4	0,6	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0					
Протестантизм	0,8	2,6	3,8	0,5	1,4	3,6	2,9	0,9	0,5	0,6	0,3	1,0	1,7	1,3	0,0	0,3	2,3	0,5	1,9	0,9	3,2	1,2	0,9	1,9	2,5					
Іудаїзм	0,5	0,0	0,0	0,5	0,0	0,2	0,2	0,5	0,2	0,5	0,1	0,3	0,0	0,3	0,3	0,7	0,0	0,5	0,4	0,0	0,0	0,0	0,1	0,3	0,0					
Іслам	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	3,0	2,3	4,9	4,2	0,5	0,0	0,4	0,1	0,3	0,3	0,4	0,5	6,0					
Буддизм	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,1	0,0	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0					
Індуїзм	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,6					
Язичництво	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	0,0	0,0	0,0					
Просто християнин	2,7	10,8	6,9	4,3	4,1	4,8	7,8	24,4	7,7	5,5	10,3	6,5	4,0	10,3	7,2	6,5	6,5	5,1	9,9	12,6	7,0	15,2	3,8	8,1	11,9					
Інше	0,0	0,5	0,8	0,0	0,2	0,0	0,5	0,2	0,0	0,0	0,0	0,1	0,7	0,3	0,0	0,0	0,0	0,5	0,6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,8	0,0					
Не відношу себе до жодного з релігійних віросповідань	4,0	1,3	4,1	3,6	3,1	3,1	18,2	11,8	17,0	10,8	7,1	12,7	20,9	19,9	10,2	14,1	18,1	21,7	16,6	14,2	16,3	15,0	21,7	24,7	28,3					
Не відповіли	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,9	0,3	0,1	0,0	0,0	0,7	0,0	3,7	0,0	0,0	0,4	0,5	0,6	0,6	0,0	0,0					

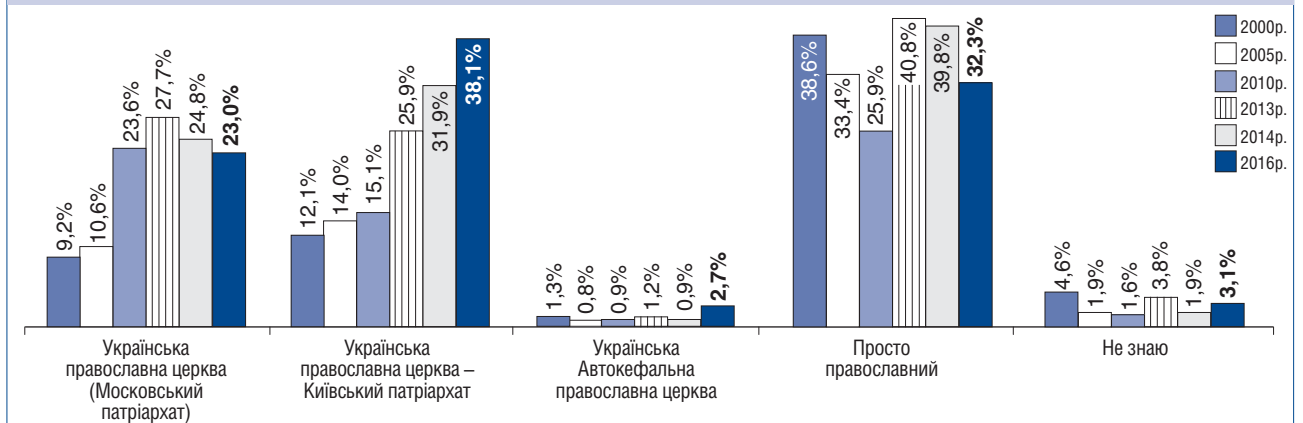
З яким із наведених тверджень стосовно віруючої людини Ви згодні більшою мірою?
% опитаних

До якої саме православної Церкви Ви себе відносите?
% опитаних*

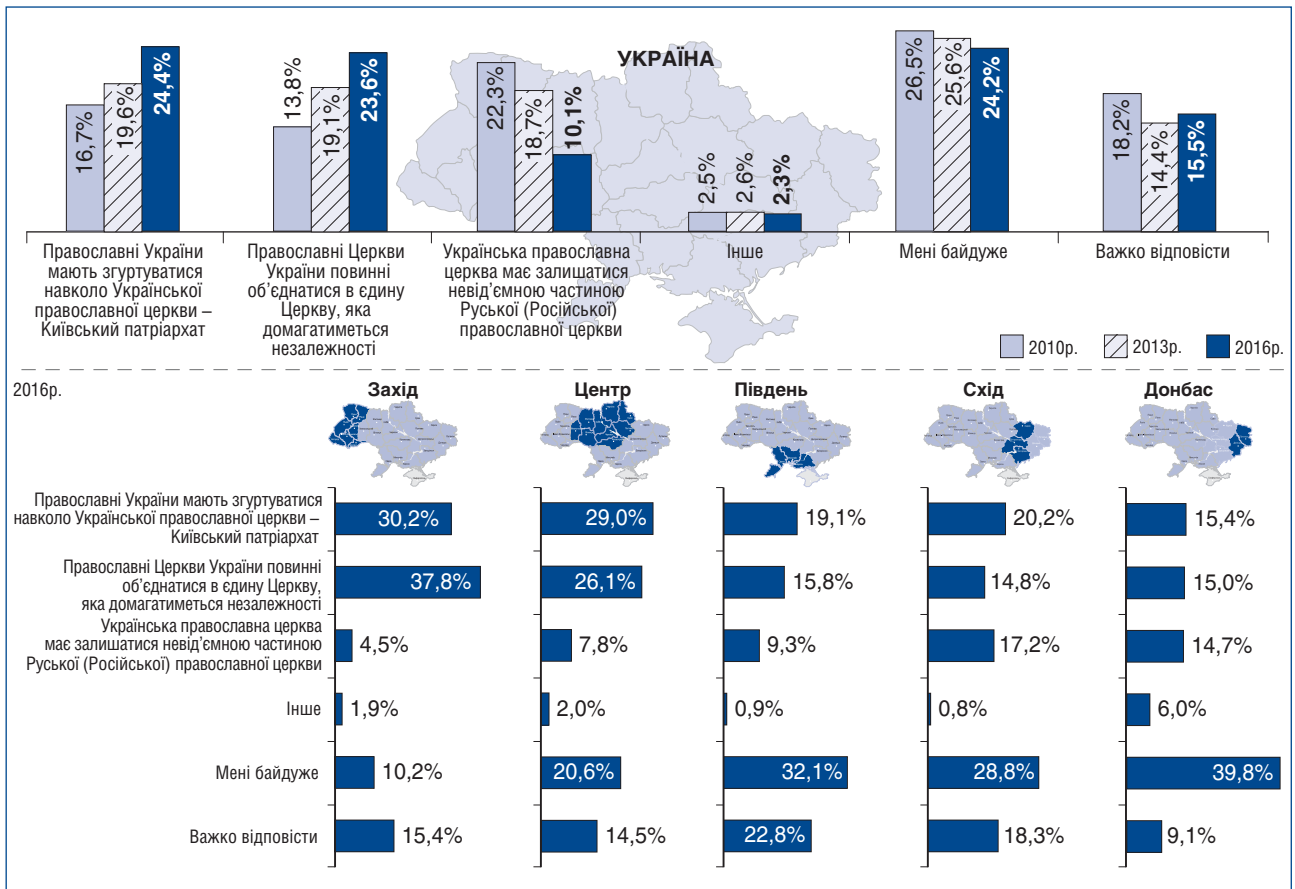

% тих, хто вважає себе православним

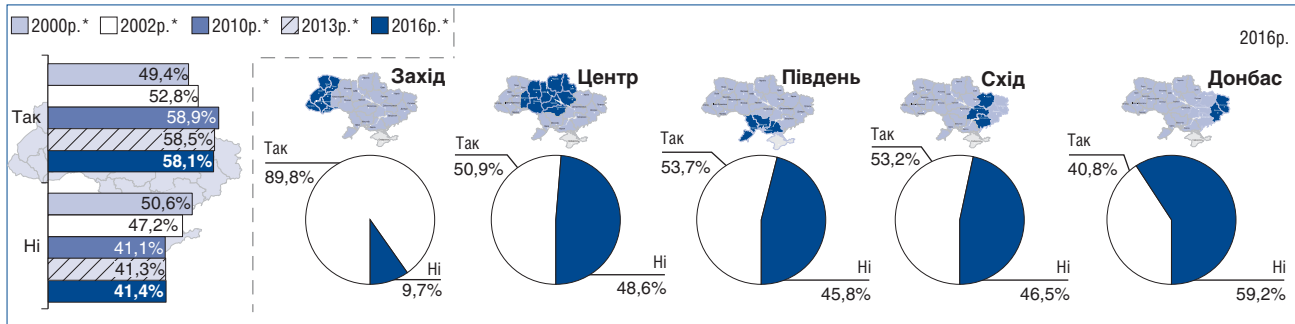

* Сума відсотків не дорівнює 100, оскільки на діаграмі не наведено відсоток тих, хто не відносить себе до православних.

З яким із наведених суджень стосовно перспектив православ'я в Україні Ви згодні більшою мірою?
% опитаних

Чи відвідуєте Ви релігійні служби, зібрання, служіння?
% опитаних

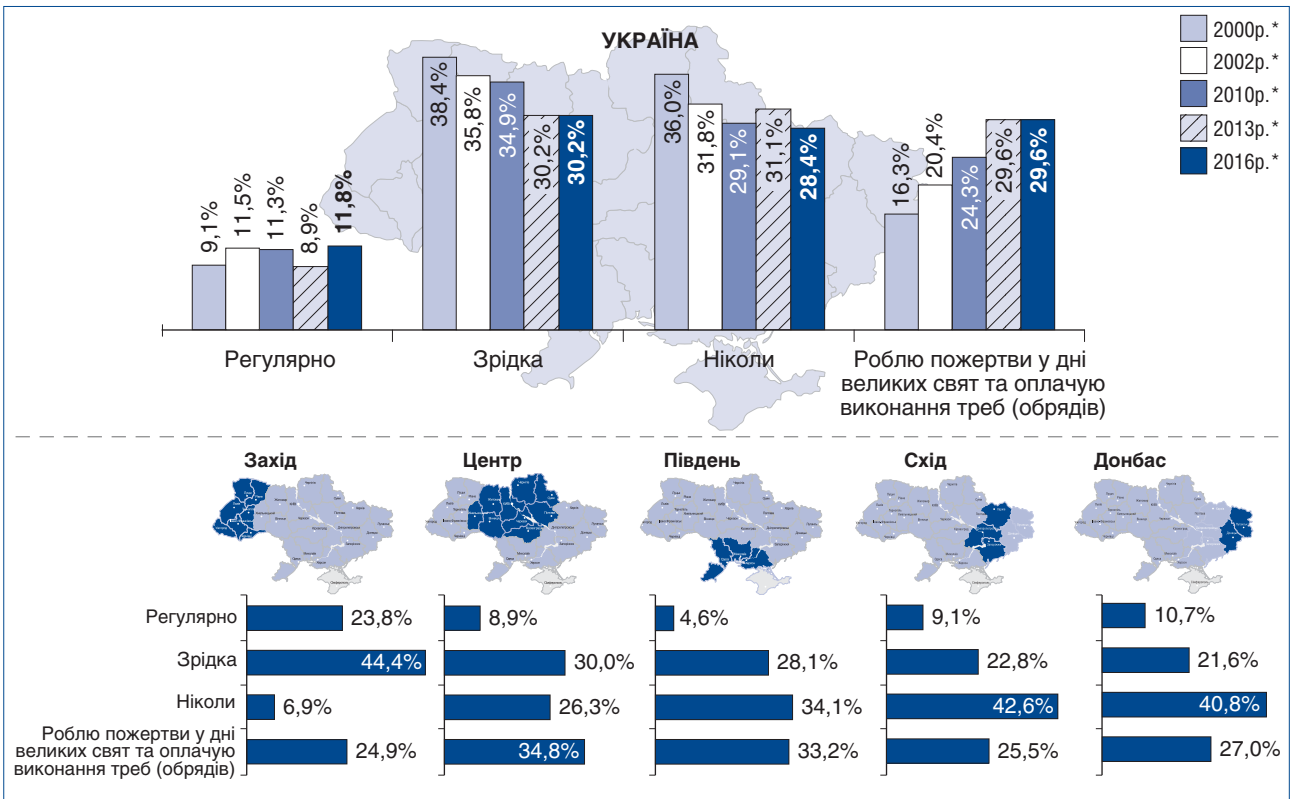

* На цій діаграмі варіант відповіді "не відповіли" не наведений через незначне число респондентів, які обрали цей варіант.

Як часто Ви відвідуєте релігійні служби, зібрання, служіння?
% тих, хто відвідує релігійні служби, зібрання, служіння

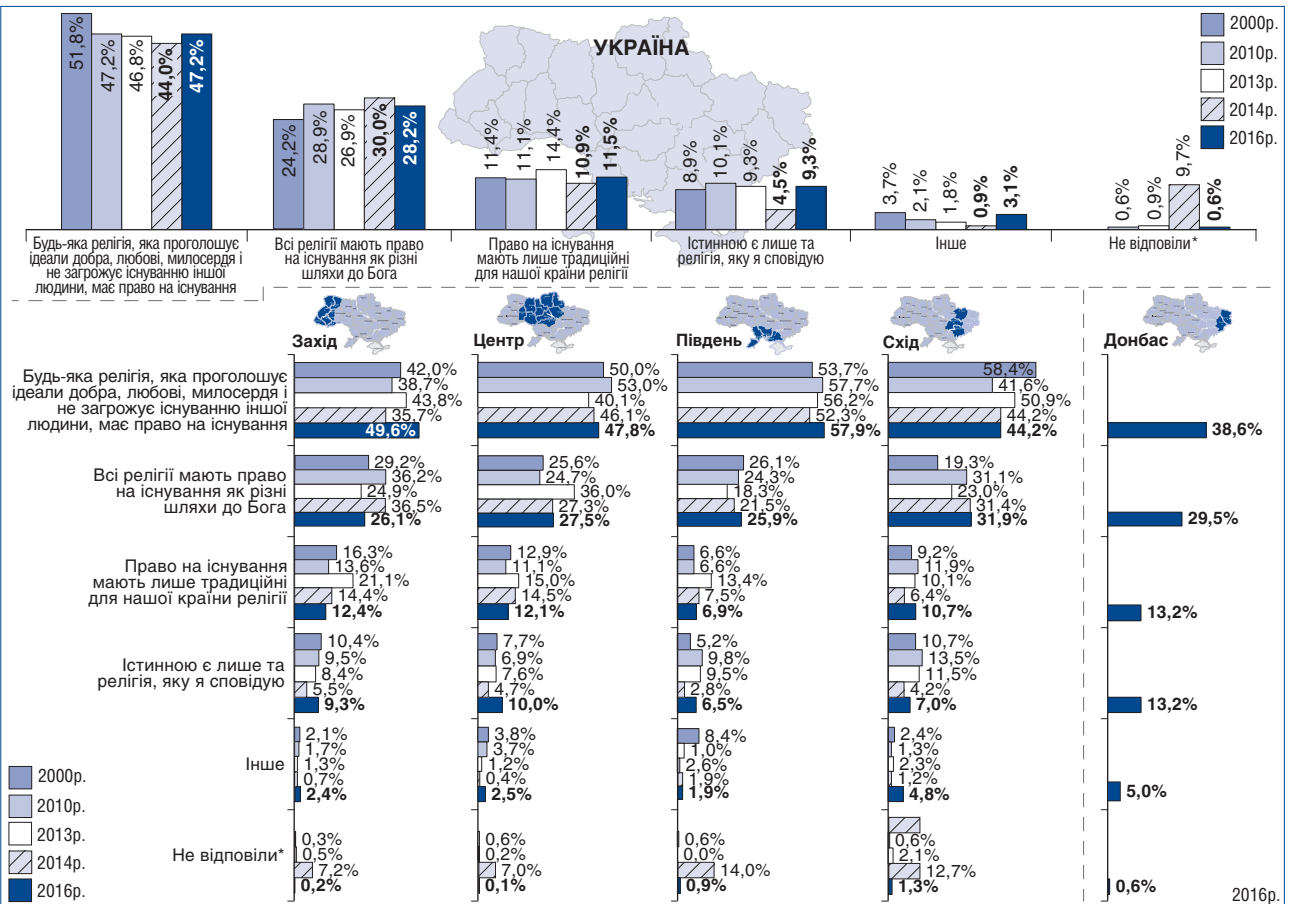
	УКРАЇНА					РЕГІОНИ (2016р.)				
	2000р.	2002р.	2010р.	2013р.	2016р.	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Частіше, ніж раз на тиждень	4,4	5,0	3,5	3,7	4,2	8,5	2,0	1,7	2,0	3,1
Раз на тиждень	15,9	13,7	15,7	14,9	17,7	31,0	11,7	4,3	5,6	25,2
Раз на місяць	13,1	16,4	20,8	18,5	17,0	25,7	11,4	12,0	17,8	10,7
На релігійні свята	52,0	52,0	50,4	53,0	51,7	30,0	63,8	68,4	62,9	50,4
Раз на рік	8,1	8,7	5,4	6,3	6,4	3,2	7,7	8,5	7,6	7,6
Рідше, ніж раз на рік	3,0	2,6	2,2	1,7	1,9	0,5	2,0	2,6	3,6	3,1
Ніколи, майже ніколи	0,3	0,5	0,9	0,6	0,1	0,0	0,3	0,9	0,0	0,0
Інше	2,9	0,8	0,6	0,1	0,2	0,5	0,0	0,9	0,0	0,0
Важко відповісти	0,0	0,0	0,0	1,1	0,0	0,5	1,1	0,9	0,5	0,0

Чи підтримуєте Ви Церкву матеріально?
% опитаних

* На цій діаграмі варіант відповіді "не відповіли" не наведений через незначне число респондентів, які обрали цей варіант.

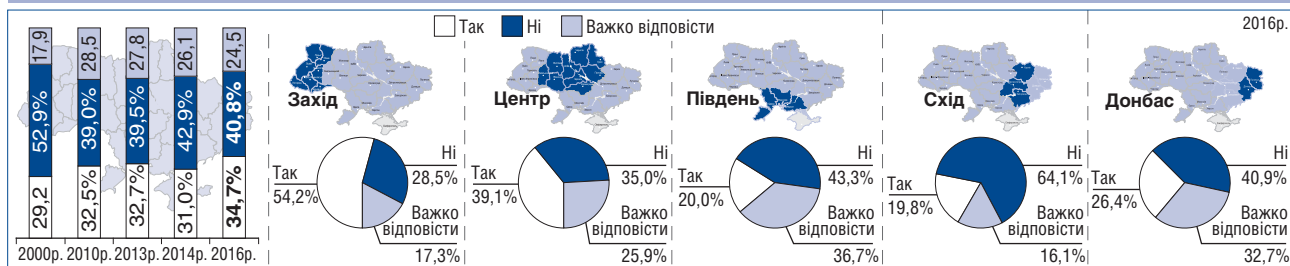
Яке з наведених тверджень стосовно релігії відповідає Вашим переконанням більшою мірою?
% опитаних

* В анкеті 2000р. варіанту відповіді "не відповіли" не було.

Чи повинна Церква, релігія бути національно орієнтованими?

% опитаних

Як Ви ставитеся до наведених релігій та релігійних течій?

% опитаних

	Позитивно				Байдуже				Негативно			
	2000р.	2010р.	2013р.	2016р.	2000р.	2010р.	2013р.	2016р.	2000р.	2010р.	2013р.	2016р.
Православ'я	77,2	78,2	81,0	78,4	14,6	13,7	10,9	14,3	1,5	1,3	0,7	1,3
Греко-католицизм	31,4	34,4	35,6	45,2	40,7	40,9	40,1	37,3	6,0	3,6	2,5	2,4
Римо-католицизм	27,6	29,8	30,1	39,9	42,3	42,8	42,3	39,7	6,5	4,2	2,5	3,3
Протестантизм	13,5	17,5	16,7	19,5	44,5	42,9	42,7	44,1	14,3	12,0	11,9	12,5
Іслам	14,1	16,0	13,7	16,1	44,4	43,8	44,9	41,4	13,7	14,2	15,6	19,9
Іудаїзм	12,0	14,2	12,5	14,8	44,9	46,4	46,0	45,9	12,1	10,3	11,8	12,6
Свангелічні та Харизматичні церкви*	3,4	11,3	9,8	12,8	18,0	37,7	38,2	38,4	9,0	17,2	19,2	20,5
Східні релігії та духовні практики (буддизм, йога та ін.)	-	15,1	13,9	17,5	-	42,7	47,0	43,6	-	8,4	7,6	9,4
	Не задумувався над цим				Нічого не чув про таку релігію (течію)				Не відповіли			
	2000р.	2010р.	2013р.	2016р.	2000р.	2010р.	2013р.	2016р.	2000р.	2010р.	2013р.	2016р.
Православ'я	6,0	6,3	7,2	5,6	0,7	0,2	0,0	0,1	-	0,2	0,2	0,3
Греко-католицизм	17,2	19,3	20,3	14,1	4,7	1,7	1,5	0,8	-	0,1	0,1	0,2
Римо-католицизм	18,4	20,7	22,3	15,7	5,2	2,4	2,6	1,2	-	0,2	0,1	0,3
Протестантизм	19,6	22,1	24,4	20,3	8,1	5,6	4,1	3,2	-	0,1	0,1	0,4
Іслам	21,8	23,7	23,9	20,5	6,0	2,1	1,6	1,9	-	0,2	0,4	0,3
Іудаїзм	22,4	25,5	26,3	23,4	8,6	2,8	2,9	2,7	-	0,8	0,5	0,6
Свангелічні та Харизматичні церкви*	8,8	23,9	23,6	21,2	60,8	9,8	9,0	6,7	-	0,1	0,1	0,4
Східні релігії та духовні практики (буддизм, йога та ін.)	-	28,8	26,8	25,1	-	4,9	4,6	3,9	-	0,1	0,2	0,5

РЕГІОНИ (2016р.), % опитаних

	Православ'я					Греко-католицизм				
	ЗАХІД	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ	СХІД	ДОНБАС	ЗАХІД	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ	СХІД	ДОНБАС
Позитивно	86,9	83,2	84,3	69,6	63,3	75,4	49,3	39,8	26,1	21,9
Байдуже	6,9	10,3	9,7	25,5	22,9	15,6	31,9	42,6	54,8	53,6
Негативно	1,4	0,9	1,9	0,8	1,9	3,5	0,9	3,2	3,2	3,1
Не задумувався над цим	4,8	5,1	3,7	3,8	11,3	5,2	16,5	12,0	15,6	20,7
Нічого не чув про таку релігію (течію)	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,2	1,3	1,9	0,3	0,0
Не відповіли	0,0	0,3	0,5	0,3	0,6	0,0	0,1	0,5	0,0	0,6
	Римо-католицизм					Протестантизм				
	ЗАХІД	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ	СХІД	ДОНБАС	ЗАХІД	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ	СХІД	ДОНБАС
Позитивно	64,5	44,8	35,9	24,4	17,6	26,5	18,3	21,9	16,9	14,2
Байдуже	22,5	33,5	45,2	56,0	53,0	41,9	38,4	45,1	57,3	43,8
Негативно	4,5	1,4	3,7	2,9	5,6	18,2	12,8	13,0	7,5	9,5
Не задумувався над цим	8,3	18,0	12,4	16,1	22,6	12,8	25,7	14,9	16,7	26,2
Нічого не чув про таку релігію (течію)	0,2	2,0	2,3	0,3	0,6	0,2	4,6	4,7	1,6	5,0
Не відповіли	0,0	0,3	0,5	0,3	0,6	0,2	0,3	0,5	0,0	1,3
	Іслам					Іудаїзм				
	ЗАХІД	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ	СХІД	ДОНБАС	ЗАХІД	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ	СХІД	ДОНБАС
Позитивно	14,0	17,2	17,6	16,4	15,4	14,0	15,9	19,4	15,1	9,7
Байдуже	44,8	35,9	40,7	49,2	39,8	50,9	40,0	39,8	56,2	43,9
Негативно	24,9	17,5	22,7	18,0	18,5	17,3	11,4	19,9	8,6	8,8
Не задумувався над цим	15,4	25,0	16,2	15,9	25,7	16,4	27,1	16,2	18,5	35,1
Нічого не чув про таку релігію (течію)	0,7	4,1	2,3	0,5	0,0	0,9	4,8	4,2	1,3	1,3
Не відповіли	0,2	0,3	0,5	0,0	0,6	0,5	0,7	0,5	0,3	1,3
	Свангелічні та Харизматичні церкви					Східні релігії та духовні практики (буддизм, йога та ін.)				
	ЗАХІД	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ	СХІД	ДОНБАС	ЗАХІД	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ	СХІД	ДОНБАС
Позитивно	16,2	12,0	14,4	13,2	8,5	14,7	17,5	17,1	19,4	19,1
Байдуже	38,5	31,4	38,9	49,7	39,5	42,4	37,8	45,8	57,0	40,4
Негативно	27,1	18,6	24,1	17,2	17,6	18,2	9,0	13,9	4,0	2,5
Не задумувався над цим	16,2	27,7	13,9	13,2	28,2	22,0	29,8	19,4	15,3	34,2
Нічого не чув про таку релігію (течію)	2,1	9,9	8,3	6,7	5,0	1,9	5,6	3,2	4,3	2,5
Не відповіли	0,0	0,4	0,5	0,0	1,3	0,7	0,3	0,5	0,0	1,3

* У 2000р. питання ставилося лише про харизматичні церкви.

РЕЛІГІЯ, ЦЕРКВА І СУСПІЛЬСТВО

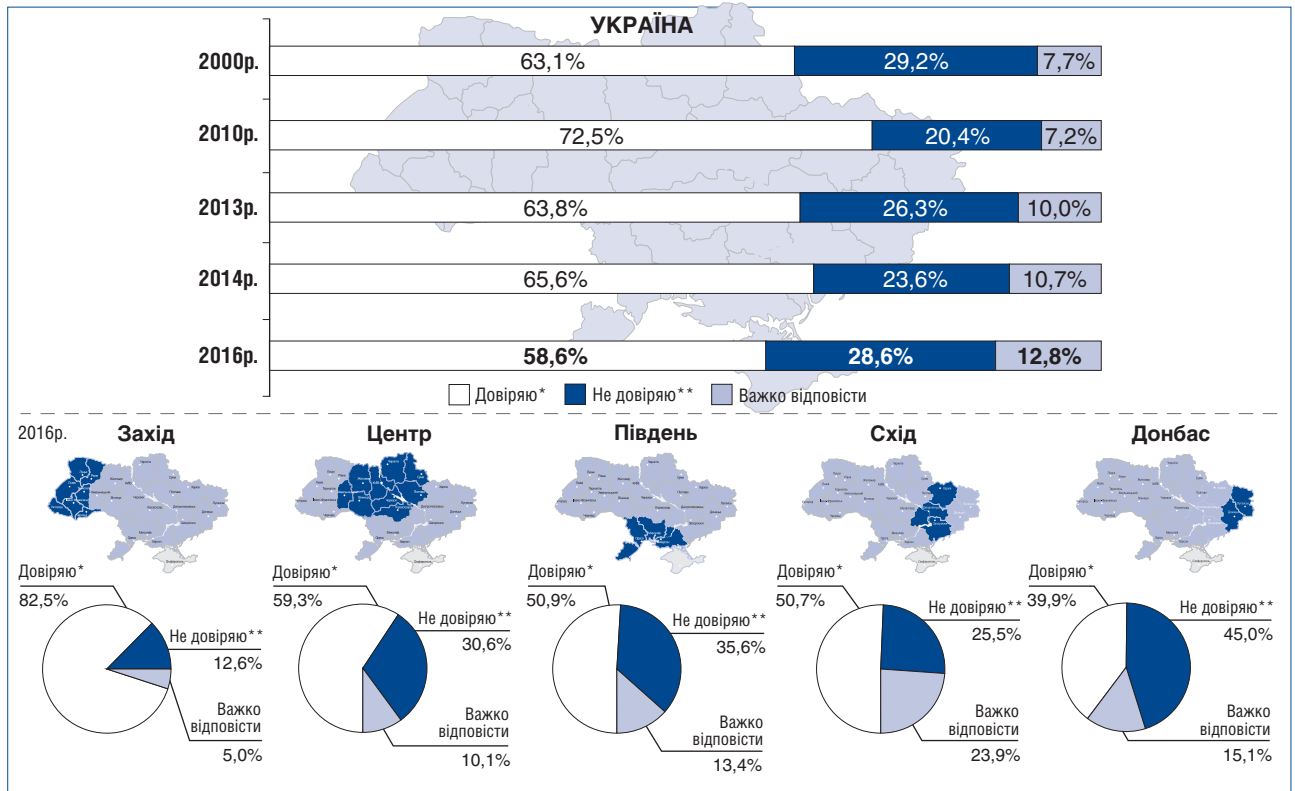
Оцінюючи роль релігії в житті суспільства, чи згодні Ви з наведеними твердженнями?
% опитаних

	Згоден*					Не згоден**					Не маю уявлення				
	2000р.	2010р.	2013р.	2014р.	2016р.	2000р.	2010р.	2013р.	2014р.	2016р.	2000р.	2010р.	2013р.	2014р.	2016р.
Релігійні діячі повинні ставати на захист найбільш вразливих громадян у разі прийняття владою рішень, які знижують життєвий рівень населення	87,1	78,3	83,5	78,1	79,7	5,7	9,8	7,4	8,6	9,3	7,2	11,9	9,2	13,3	11,1
Релігія підвищує моральність і духовність людей	78,3	78,5	77,0	78,5	73,4	10,4	8,8	11,0	9,2	11,3	16,8	12,7	12,1	12,4	14,4
Релігія є одним із важливих засобів відродження національної самосвідомості і культури	63,6	70,8	64,4	69,1	64,9	17,0	12,7	16,3	13,2	16,3	19,4	16,5	19,3	17,7	18,8
Релігія є одним з чинників демократичного суспільства	46,0	55,8	54,4	55,4	54,8	28,6	22,7	21,9	21,2	22,5	25,4	21,5	23,7	23,3	22,8
Релігія є елементом політичного життя	47,7	42,4	39,8	34,0	50,2	30,1	38,6	35,7	42,8	31,9	22,2	19,0	24,5	23,2	17,9
Релігійні організації беруть слабку участь у соціальній роботі: допомога нужденним, інвалідам, хворим, літнім тощо	51,7	36,4	40,4	38,8	46,9	29,7	39,9	34,5	35,7	31,8	18,6	23,7	25,1	25,5	21,3
Релігійні діячі стоять осторонь таких соціальних проблем сучасності, як запобігання вагітності, аборт, СНІД, сексуальне виховання тощо	36,0	26,4	31,6	32,2	34,1	44,1	53,0	47,4	43,4	44,6	19,9	20,6	21,0	24,4	21,2
Релігія є мало пристосованою до потреб сучасної людини	31,3	21,1	28,7	21,3	32,8	47,0	58,4	49,4	57,4	46,7	21,7	20,5	21,9	21,3	20,5
Релігія не впливає на життя суспільства	29,6	22,5	28,3	22,1	23,2	60,0	66,6	62,2	65,4	66,4	10,4	10,9	9,5	12,5	10,3
Релігія шкідлива, оскільки роз'єднує людей на різні конфесії	14,7	12,5	15,2	12,7	16,6	67,3	71,5	68,4	72,1	64,7	18,0	16,0	16,5	15,2	18,7
Релігія робить людей неактивними, байдужими до того, що відбувається у суспільстві	13,4	12,5	15,2	13,8	15,0	69,8	71,8	70,2	70,0	67,0	16,8	15,7	14,5	16,1	18,0
Релігія відмирає і в майбутньому зникне зовсім	7,7	8,5	11,7	7,7	13,2	75,9	73,6	69,8	73,9	67,9	16,4	17,9	18,5	18,4	18,9

* Суми варіантів відповіді "згоден" і "скоріше згоден".

** Суми варіантів відповіді "не згоден" і "скоріше не згоден".

Чи довіряєте Ви Церкві?
% опитаних

* Сума варіантів відповіді "довіряю" і "скоріше довіряю".

** Сума варіантів відповіді "не довіряю" і "скоріше не довіряю".

Чи довіряєте Ви названим нижче ієрархам церков?
% опитаних

	Довіряю*			Не довіряю**			Не знаю такого			Важко відповісти		
	2010р.	2013р.	2016р.	2010р.	2013р.	2016р.	2010р.	2013р.	2016р.	2010р.	2013р.	2016р.
Патріарху Київському і всієї Руси-України Філарету	41,5	42,9	40,4	17,0	15,9	18,7	17,2	19,1	17,9	24,3	22,2	23,0
Митрополиту Київському і всієї України Онуфрію	-	-	31,7	-	-	20,0	-	-	25,0	-	-	23,4
Верховному Архієпископу Києво-Галицькому Святославу (Шевчуку)	-	28,1	28,6	-	13,1	13,9	-	37,1	35,3	-	21,6	22,1
Митрополиту Київському і всієї України Макарію	-	-	22,7	-	-	13,1	-	-	39,2	-	-	25,0
Патріарху Московському і всієї Русі Кирилу	44,4	38,2	19,1	21,6	25,3	42,2	10,1	14,5	15,7	23,9	21,9	23,0

РЕГІОНИ (2016р.)

Митрополиту Київському і всієї України Онуфрію?

	ЗАХІД	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ	СХІД	ДОНБАС
Довіряю	36,7	29,8	36,2	25,8	32,7
Не довіряю	24,4	19,9	11,7	18,8	20,8
Не знаю такого	16,4	28,2	27,4	29,6	22,3
Важко відповісти	22,5	22,1	24,7	25,8	24,2

Патріарху Київському і всієї Русі-України Філарету?

	ЗАХІД	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ	СХІД	ДОНБАС
Довіряю	62,0	37,8	31,8	31,4	33,9
Не довіряю	18,1	19,2	16,6	18,7	20,1
Не знаю такого	5,5	21,6	23,5	21,2	18,6
Важко відповісти	14,5	21,4	28,1	28,7	27,4

Верховному Архієпископу Києво-Галицькому Святославу (Шевчуку)?

	ЗАХІД	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ	СХІД	ДОНБАС
Довіряю	55,5	20,1	20,1	23,8	22,9
Не довіряю	12,6	13,0	14,5	16,6	14,4
Не знаю такого	17,1	46,7	39,3	31,8	36,1
Важко відповісти	14,7	20,1	26,2	27,8	26,6

Патріарху Московському і всієї Русі Кирилу?

	ЗАХІД	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ	СХІД	ДОНБАС
Довіряю	10,7	14,5	24,6	28,0	26,1
Не довіряю	69,4	42,9	25,2	25,3	36,1
Не знаю такого	6,4	19,3	19,5	16,1	17,0
Важко відповісти	13,5	23,3	30,7	30,6	20,8

Митрополиту Київському і всієї України Макарію?

	ЗАХІД	ЦЕНТР	ПІВДЕНЬ	СХІД	ДОНБАС
Довіряю	28,7	19,3	20,0	27,9	17,9
Не довіряю	14,2	11,5	14,8	14,8	12,3
Не знаю такого	33,2	46,3	38,9	29,5	43,4
Важко відповісти	23,9	22,9	26,4	27,9	26,4

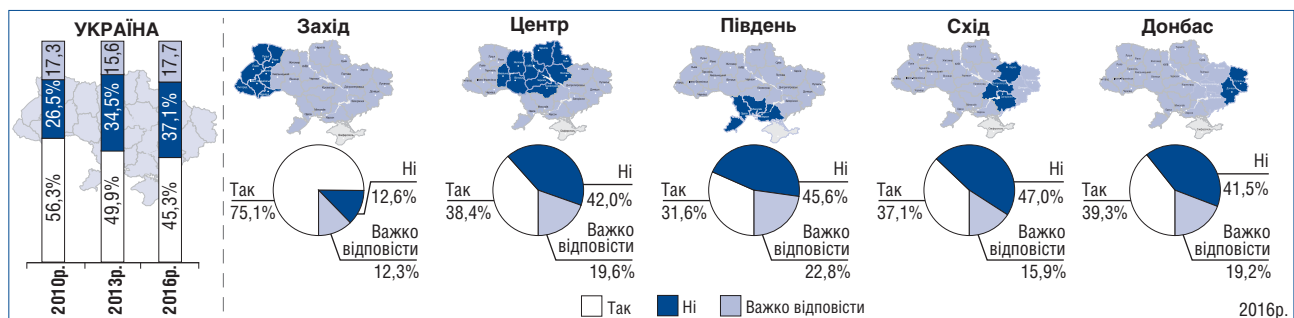
* Сума варіантів відповіді "довіряю" і "скоріше довіряю".

** Сума варіантів відповіді "не довіряю" і "скоріше не довіряю".

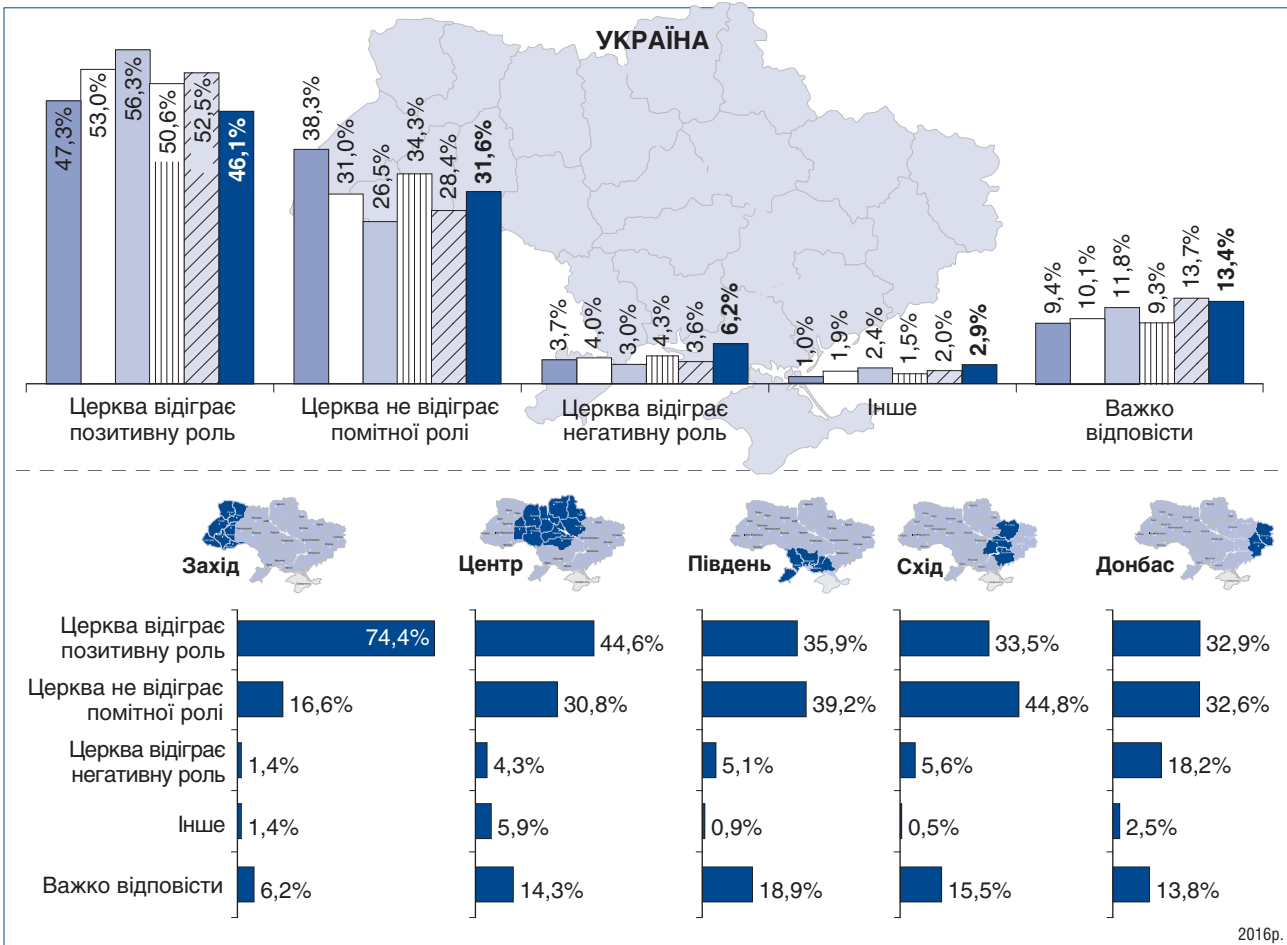
- ...

Чи є для Вас сьогодні Церква моральним авторитетом?

% опитаних

Яку роль відіграє Церква в сучасному українському суспільстві?
% опитаних

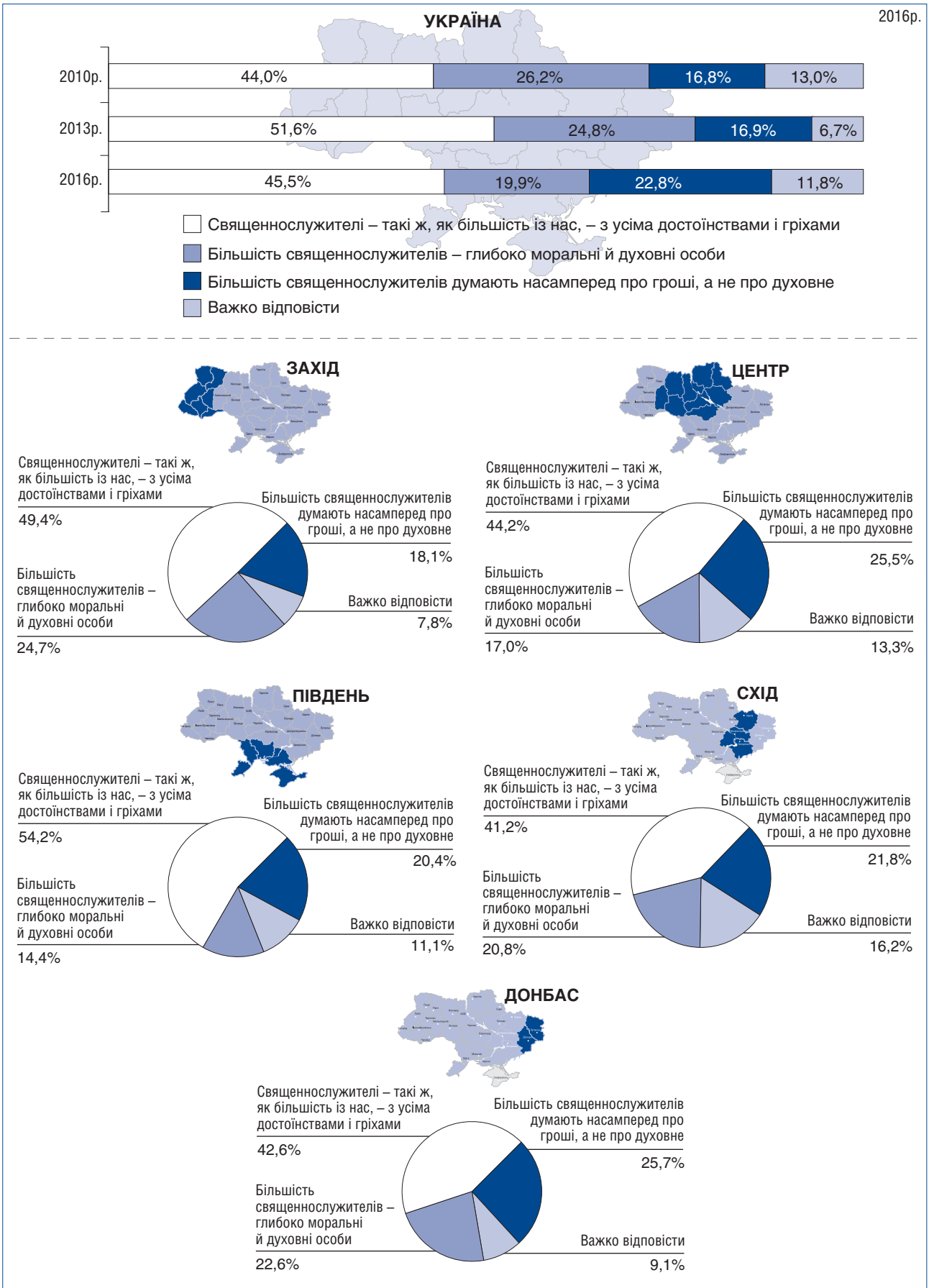

2016р.

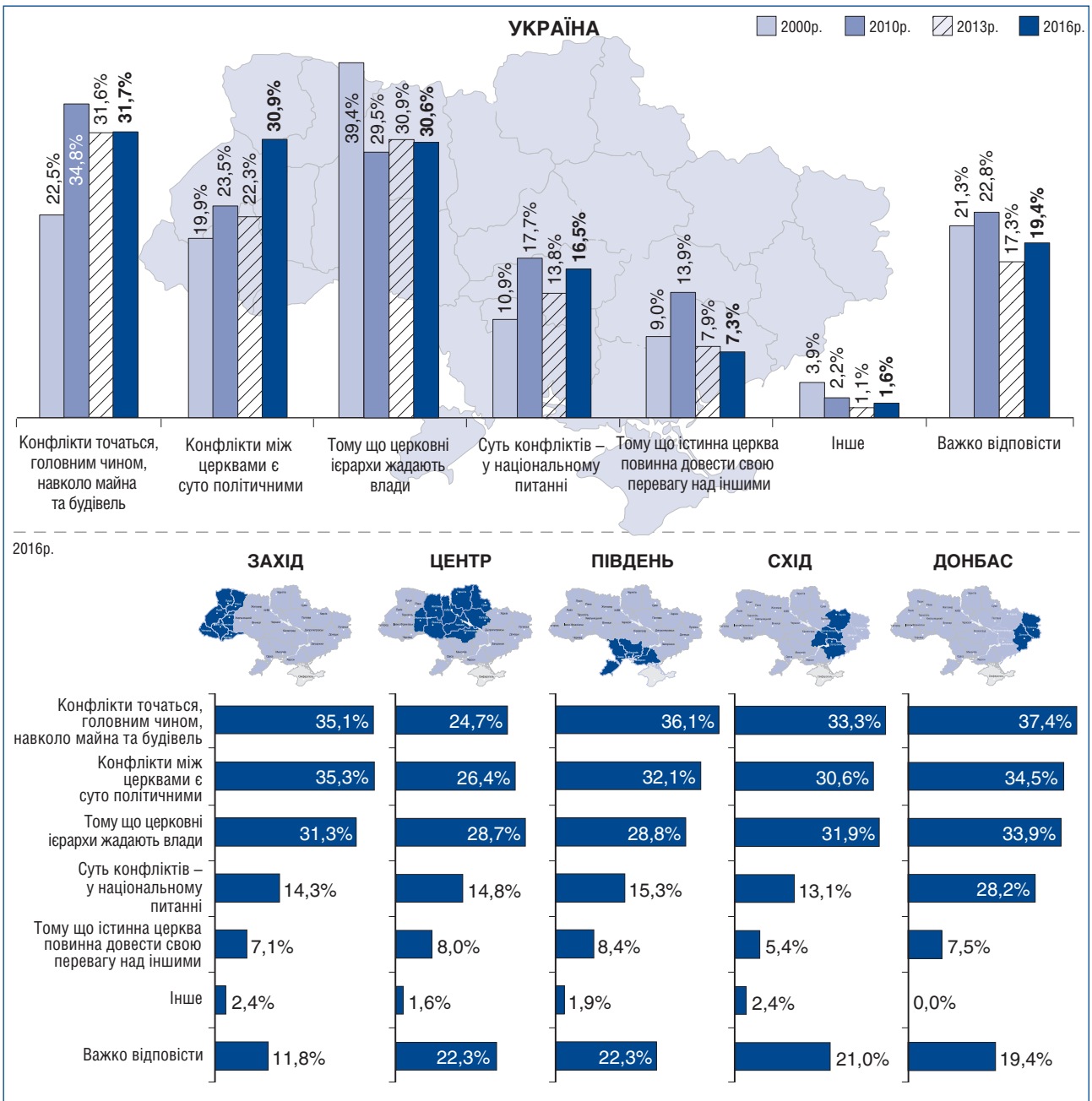
Чи впливає на Ваші політичні переконання позиція релігійної організації, до якої Ви себе відносите?
% опитаних

	УКРАЇНА					РЕГІОНИ (2016р.)				
	2000р.	2010р.	2013р.	2014р.	2016р.	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Я сам формую свої політичні погляди	25,1	30,4	33,3	38,6	32,9	40,0	36,3	22,3	31,2	25,2
На мої політичні переконання найбільше впливають телебачення, преса тощо	7,8	13,1	11,7	12,7	9,8	10,6	9,0	11,2	7,3	12,3
На мої політичні переконання зовсім не впливає позиція моєї релігійної організації	11,9	11,5	9,3	10,9	8,0	10,6	6,4	7,9	5,9	11,0
Політичні питання не порушуються та не обговорюються в моїй релігійній організації	5,3	8,5	7,3	6,0	6,3	13,0	5,1	5,1	3,8	3,8
Так, я прислухаюся до тих політичних думок та ідей, що пропагуються в моїй релігійній організації	4,5	3,1	4,1	3,4	3,9	5,2	2,9	0,9	5,1	5,0
На мій політичний вибір частково впливає позиція моєї релігійної організації	2,8	3,7	2,4	3,2	2,7	5,7	2,2	0,0	0,8	3,8
Інше	1,2	0,1	0,2	0,1	0,2	0,0	0,3	1,4	0,0	0,0
Важко відповісти	4,3	3,2	3,1	9,1	4,3	5,0	3,5	6,5	4,3	3,5
Не відношу себе до жодної релігійної організації	37,1	26,4	28,5	16,2	31,9	9,9	34,4	44,7	41,7	35,3

З яким твердженням стосовно священнослужителів Ви згодні більшою мірою?
% опитаних

Чому в Україні відбуваються конфлікти між вірними різних церков?*
% опитаних

* Респондентам пропонувалося відзначити всі прийнятні варіанти відповіді.

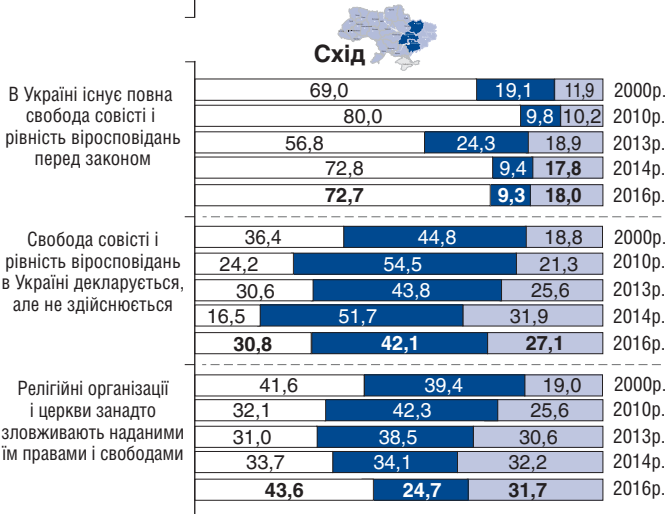
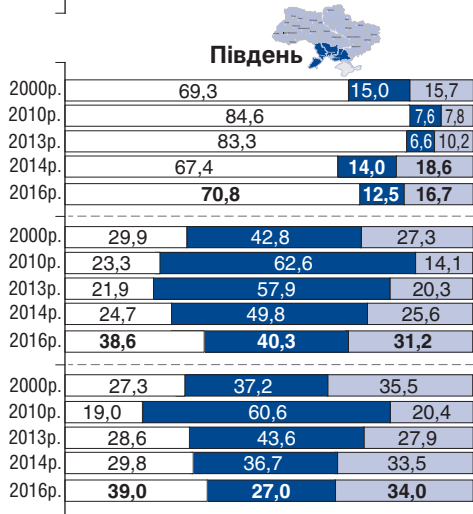
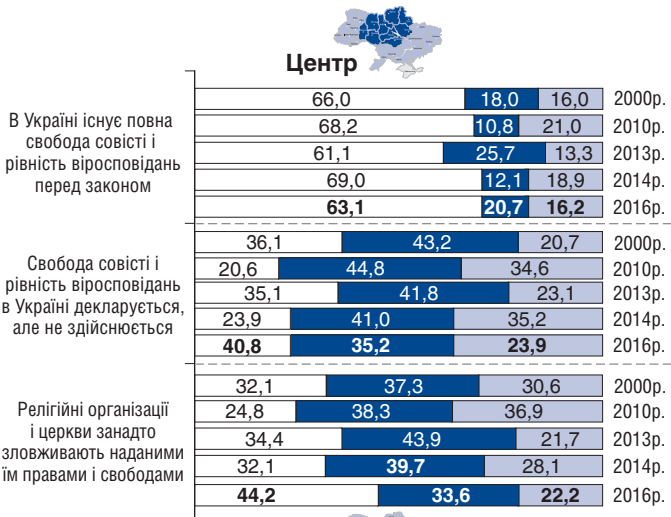
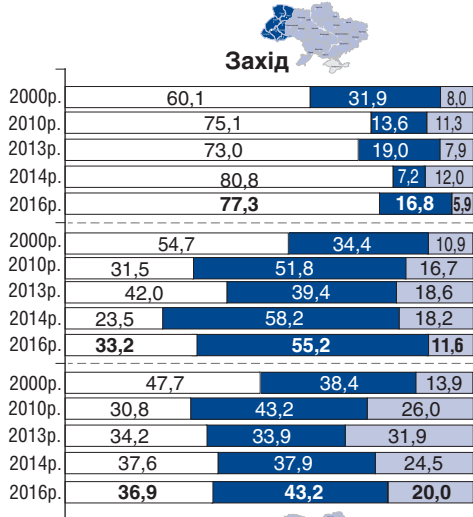
З яким із наведених тверджень стосовно вивчення релігії Ви згодні більшою мірою?
% опитаних

	УКРАЇНА			РЕГІОНИ (2016р.)				
	2010р.	2013р.	2016р.	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Релігія не повинна викладатися в загальноосвітніх школах, для цього існують церковні недільні школи	31,0	36,5	40,0	20,4	37,8	49,3	42,4	61,6
Основи релігійних вчень можуть викладатися у школах лише факультативно, за вибором учнів та/або їх батьків	38,4	38,0	33,7	36,3	36,8	25,6	36,2	26,4
Вивчення релігії має стати обов'язковим предметом в українських школах	20,6	17,5	15,4	37,2	9,7	11,6	11,8	5,7
Важко відповісти	10,1	8,1	10,8	6,2	15,7	13,5	9,7	6,3

ЦЕРКВА І ДЕРЖАВА

З яким із наведених тверджень Ви згодні більшою мірою?
опитаних

□ Згоден* ■ Не згоден** ▒ Важко відповісти

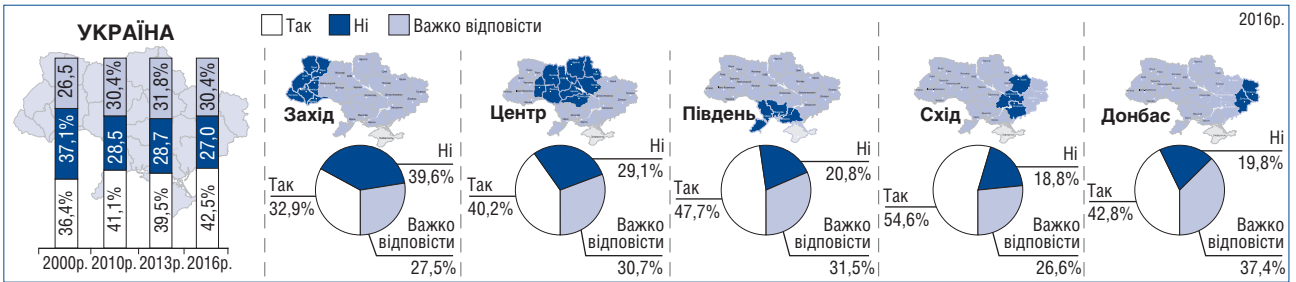

* Суми варіантів відповіді "згоден" і "скоріше згоден".

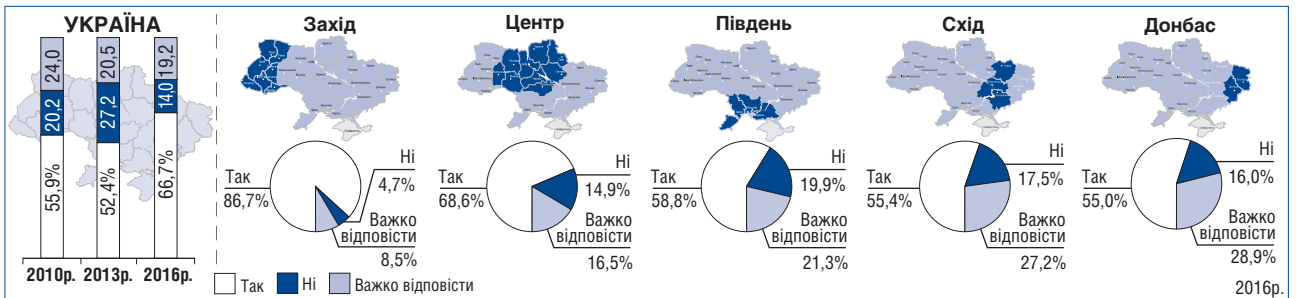
** Суми варіантів відповіді "не згоден" і "скоріше не згоден".

□ Згоден* ■ Не згоден** ▒ Важко відповісти

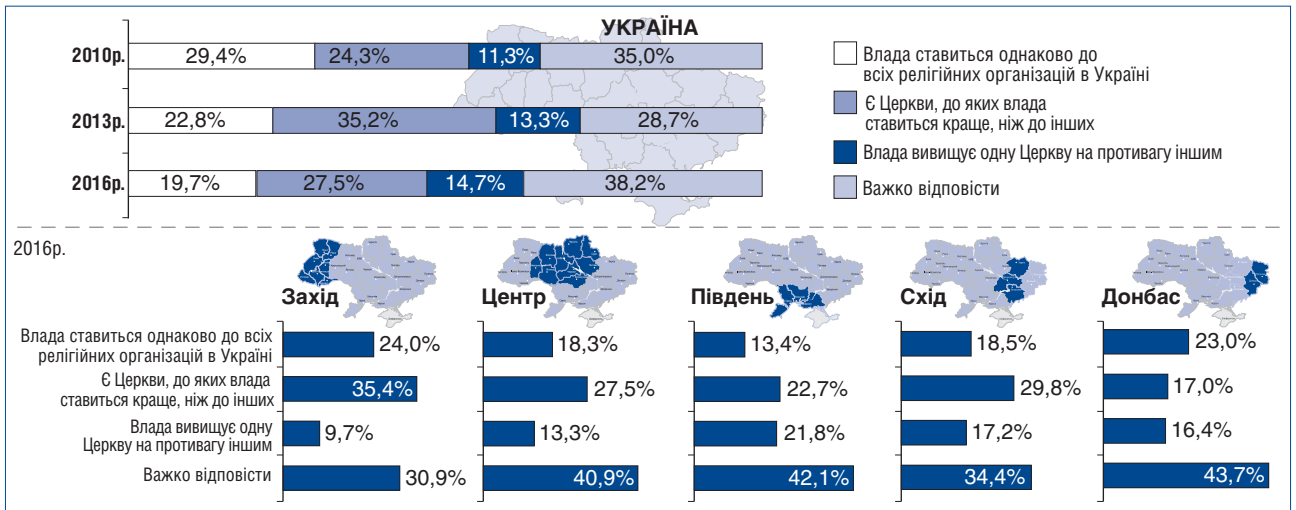
Чи згодні Ви з тим, що відокремлення Церкви від держави і школи від Церкви є необхідною передумовою демократичності держави і забезпечення права особи на свободу совісті?
% опитаних

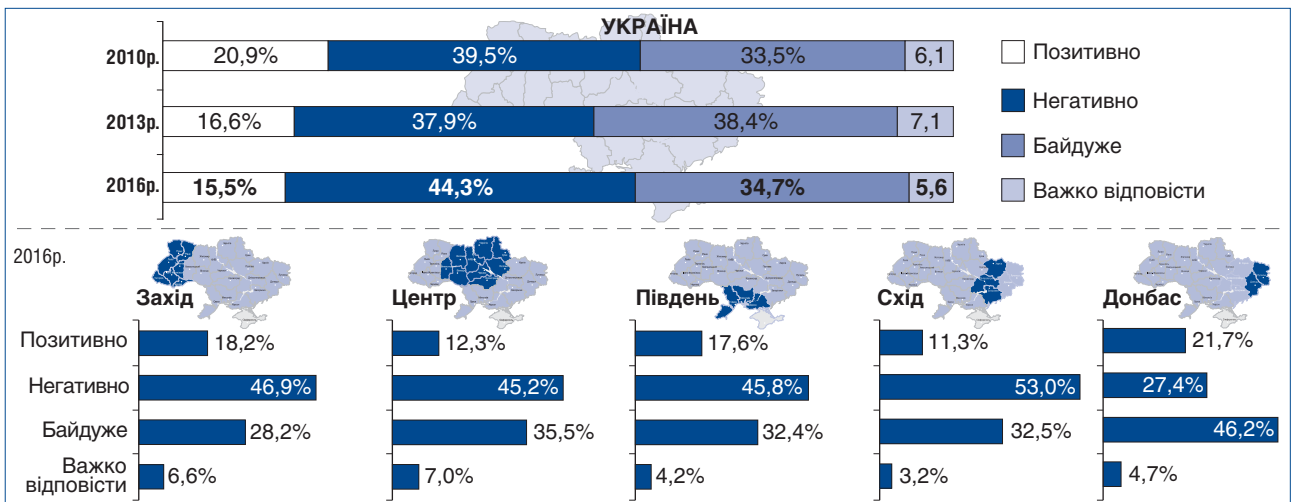
Чи потрібні українським Збройним Силам капелани (військові священники)?
% опитаних

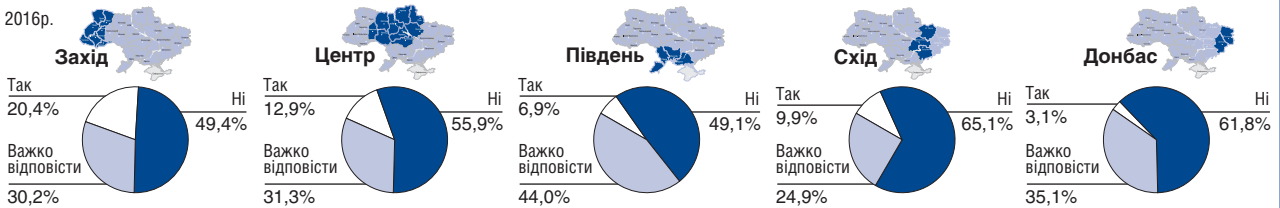
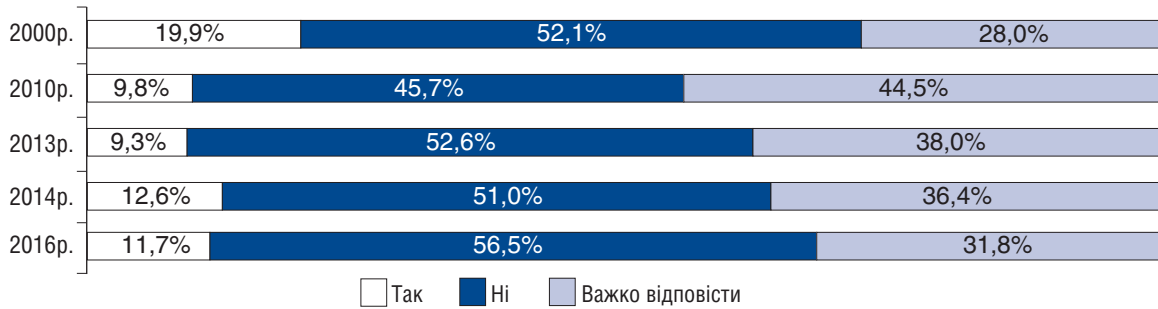
З якою оцінкою ставлення державної влади до Церков в Україні Ви згодні більшою мірою?
% опитаних

Деякі державні діячі України публічно, у тому числі у присутності ЗМІ демонструють свою релігійну поведінку. Як Ви до цього ставитесь?
% опитаних

У деяких країнах світу, в т.ч. європейських (Велика Британія, Греція та ін.), існують державні церкви. Вони користуються підтримкою держави, мають певні переваги, порівняно з іншими релігійними організаціями; громадяни цих держав, як правило, сплачують церковний податок, що йде на утримання державної церкви. Чи була б така практика доцільною в Україні?
% опитаних

Якщо Ви згодні з доцільністю існування в Україні державної церкви, то яка саме церква має отримати такий статус?*

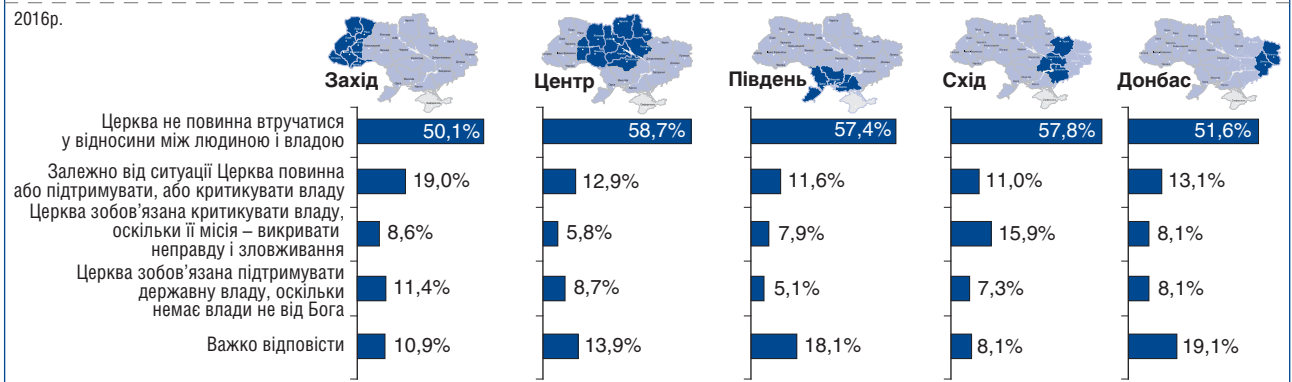
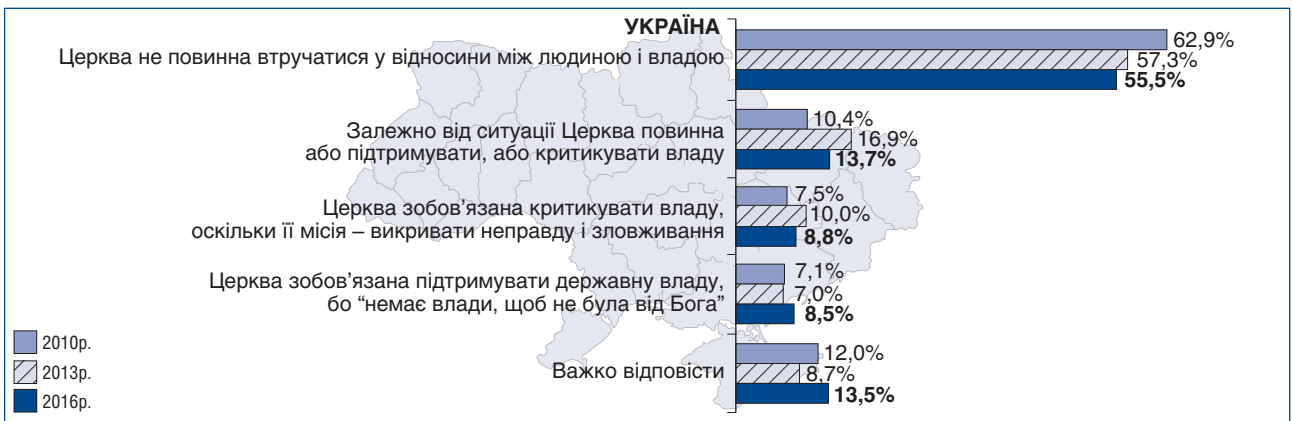
* Питання ставилося як відкрите.

Якщо Ви не згодні із запровадженням інституту державної церкви в Україні, то чому?
% не згодних із запровадженням інституту державної церкви

	УКРАЇНА				РЕГІОНИ (2016р.)				
	2000р.	2010р.	2013р.	2016р.	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас
Це суперечить праву на свободу совісті і призведе до дискримінації віруючих інших церков	49,4	50,3	47,4	47,9	47,6	51,7	45,3	46,9	43,1
Україна історично є багатоконфесійною країною, і надання пріоритету будь-якій церкві викличе лише додаткову напруженість у міжцерковних та церковно-державних відносинах	29,6	31,5	38,3	39,6	43,3	34,6	41,5	35,8	49,2
Інше	12,8	8,3	6,1	5,6	3,8	6,2	6,6	6,2	5,6
Важко відповісти	8,2	9,8	8,3	6,8	5,3	7,5	6,6	11,1	2,0

ЦЕРКВА, СУСПІЛЬСТВО І ВЛАДА

З яким твердженням Ви згодні більшою мірою?
% опитаних

Церкви в Україні обстоюють права бідних і знедолених, чи завжди знаходяться на боці сильних і багатих?
Як би Ви визначили Вашу точку зору на цій шкалі?
середній бал

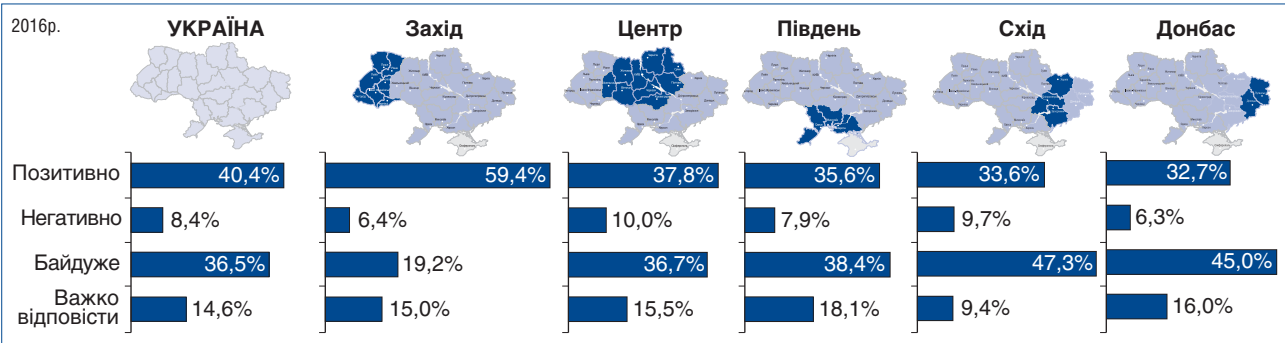
Церкви в Україні обстоюють права бідних і знедолених	2010р.	2013р.	2016р.	Церкви в Україні – завжди на боці сильних і багатих		
	5,2	5,6	6,0			
РЕГІОНИ (2016р.), середній бал						
Церкви в Україні обстоюють права бідних і знедолених	Захід	Центр	Південь	Схід	Донбас	Церкви в Україні – завжди на боці сильних і багатих
	6,0	4,9	6,5	6,1	6,3	

* За десятибальною шкалою від 1 до 10, де "1" означає, що Ви повністю згодні з твердженням ліворуч, а "10" – Ви повністю згодні з твердженням праворуч.

СТАВЛЕННЯ ДО ОКРЕМИХ ПОДІЙ ОСТАННЬОГО ЧАСУ

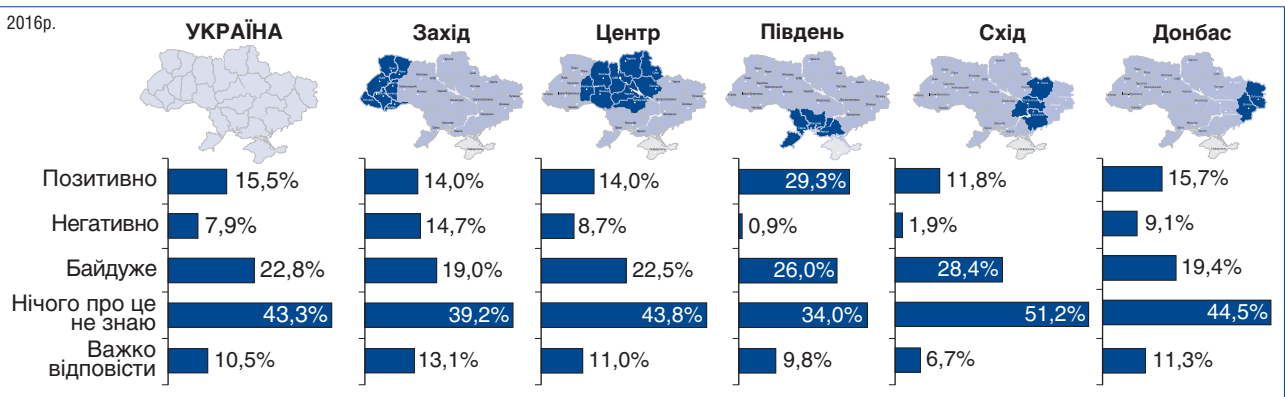
У лютому 2016р. Міністерство культури України дозволило Українській православній церкві Київського патріархату проводити служіння в Малій Софії (частині Національного заповідника "Софія Київська"). Як Ви ставитесь до такого кроку?

% опитаних

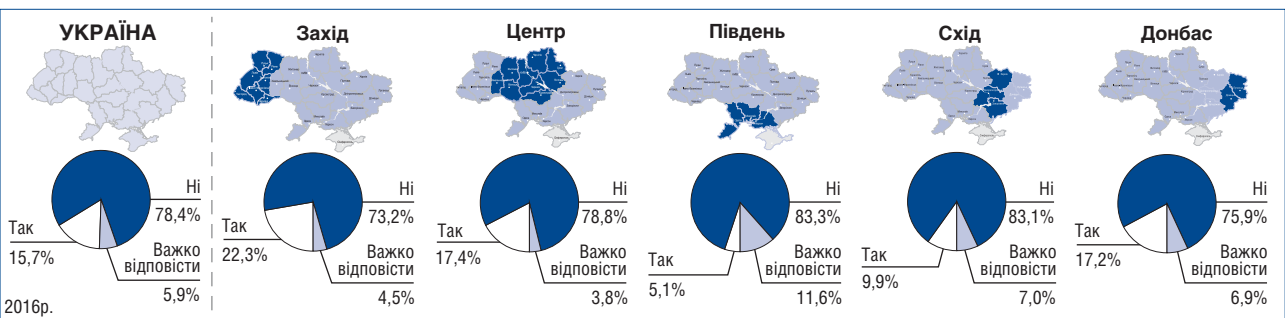
12 лютого 2016р. в Гавані (Куба) відбулася зустріч Патріарха Руської Православної Церкви Кирила і Папи Римського Франциска, за результатами зустрічі підписано спільну Декларацію. Як Ви оцінюєте результати цієї зустрічі?

% опитаних

У червні 2016р. відбудеться Всеправославний собор за участю предстоятелів усіх помісних православних церков світу. Чи знаєте Ви про це?

% опитаних

Зараз сучасний світ живе за григоріанським календарем. За цим же календарем (або т.зв. новим стилем) живе Католицька церква та більшість християнських церков. Чи підтримуєте Ви ідею переходу всіх українських церков з юліанського на григоріанський календар (або зі старого на новий стиль)?

% опитаних

